

ВІСНИК

МІСІНІЙ КІР ЖЕЗЕРЗЛД

дуспільно ~ політичний місячник

РІК XXXII, Ч. 12
YEAR XXXII, No. 12

ГРУДЕНЬ — 1979
DECEMBER — 1979

ЦІНА 0.90 ЦЕНТІВ
PRICE \$0.90

ВІСНИК

ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

ЗМІСТ

З Богом і Україною в серці — від Головної Управи ООЧСУ	1
ОЛЕКСА ВЕРЕТЕНЧЕНКО — У ніч Христового Різдва (Поезія)	1
Слово Патріарха УКЦеркви Йосифа I	2
ВАСИЛЬ ГАЛЬЧУК — Збираються святкувати „1000-ліття хрещення Росії“	3
М. КЛИМИШИН — Наша перемога (До 50-ліття ОУН)	4
ІГНАТ М. БІЛІНСЬКИЙ — Коновалець — державний муж і політик	6
Із поезій ГЕРАСЯ СОКОЛЕНКА	9
Представники Соборної України біля могили Провідника С. Бандери	10

СТОРІНКА ОЖ ОЧСУ

ЗЕНА МАТЛА-РИХТИЦЬКА — З нагоди Року Дитини (Закінчення)	11
ВОЛ. ХРОНОВИЧ — На Свят-Вечір (Поезія)	13

НА СУСПІЛЬНО-ГРОМАДСЬКІ ТЕМИ

Л. РИХТИЦЬКИЙ — Символ зброї, символ жертв...	14
БОГДАН ЛІВЧАК — Бути у всьому чистими (Початок статті)	16
ВОЛОДИМИР ГАВРИЛЮК — Гантерівське сокровище (Поезія)	19

ІЗ ДОКУМЕНТІВ

З листа ГУ ООЧСУ до Секретаріату СКВУ	19
З листа ДЦ УНР до Секретаріату СКВУ	19
Із життя Відділів: Рочестер, Гартфорд, Асторія, Н. Й.	20
ЛЕОНІД ПОЛТАВА — Орг-ції УВФронту в Чікаго (Закінчення нарису)	22
ПАНЬКО НЕЗАБУДЬКО — Осляча впертість (Фейлетон)	

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ І НОВИМ РОКОМ ВІТАЄМО ШАНОВНИХ
ЧИТАЧІВ ТУТ І В НЕСКОРЕНІЙ УКРАЇНІ!

ХРИСТОС РОДИВСЯ! — РАЗОМ З НИМ НАРОДЖУЄМОСЬ МИ!
ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО, УСПІШНОГО 1980 РОКУ!

Головна Управа ООЧСУ,
Редакція і Адміністрація „Вісника“

ВІСНИК

З БОГОМ І УКРАЇНОЮ В СЕРЦІ

Як дорогий Новорічний Привіт, дісталась наприкінці цього року листівка в Україні, у якій сказано, між ін. текстом: „325 років нашого поневолення Москвою не викинули з наших душ бажання жити і працювати на Вільній Українській Землі... Не пошкодуймо своїх зусиль для того, щоб Україна була незалежною, демократичною, духовно багатою, матеріально забезпеченю самостійною Державою“!

Там Нескорені поширюють змагання й ідею Української Самостійної Соборної Держави, тут Організації Українського Визвольного Фронту та ін. патріотичні організації поширюють у вільному світі правду про змагання України та інших поневолених народів за свою правду і волю.

Така ідейно-духово-національна співпраця через моря і океани є для усіх нас і дорожковазом, і захистом до посилення змагань у Новім Році.

У минаючім 1979-тім ми гідно відзначили 60-ліття Соборності України з 1919 року в столичному Києві, 100-ліття з часу народження Головного Отамана Симона Петлюри, 70-ліття народження і 20-ліття з часу смерті на стійці Нескореної України сл. п. Провідника ОУН Степана Бандери, 50-ліття створення пробоєвої сили української нації — Організації Українських Націоналістів, 45-ліття незалежності Карпатської України. Ми вже фактичноувійшли у період святкування Тисячоліття хрещення України-Руси нашими славними пращурами Рівноапостольною кн. Ольгою та князем св. Володимиром Великим. Цьогорічні національно-патріотичні річниці були всюди у вільному світі гідно вшановані, і промоторами тих святкувань були в першу чергу ті, які своєю невтомною працею, карністю, щирій Службі Україні найбільше на свято заслужили, а між ними і наша Організація Оборони Чотирьох Свобід України, ООЧСУ.

Не раз здається декому, що ось відбули тут чи іншу демонстрацію, і що з того? Дехто із скептиків скаже: „Відсвяткували 50-річчя створення ОУН, і

що з того?“ Забувають такі люди, що національні Річниці — це двигуни для розгорнення дальшої праці! Забувають, або ж не вміють бачити зв'язку між окремими подіями. Візьмім для прикладу: ОУВФронту вже десятиліттями докладають за кордоном зусиль для поширення правди про московсько-большевицьку окупацію, про імперіалістичні пляни Москвищини. На міжнародних форумах цю правду стало голосять представники України, наприклад, у ВАКЛ — речники АБН. Перекладені статті на мови світу українських та ін. Нескорених розсилаються часто безкоштовно (за Ваші пожертви) до урядів і речників різних держав. На світових форумах із заявами про національно-визвольну боротьбу України виступає Нескорений Валентин Мороз, і т.д.

А висліди? Вони ще є надзвичайні, але є і то важливі. Наведемо лише один приклад. На серпні-

---

Олекса Веретенченко

У НІЧ ХРИСТОВОГО РІЗДВА

У ніч Христового Різдва
Над нами з висоти
Сіяє зірка світова —
Її не досягти.

Як вічна мрія у житті,
Вона і з далини
Яснить в імлі шляхи-путі,
І світиться вони...

У ніч Христового Різдва
При місяці вгорі
Юнь ударована співа
У кожному дворі:

— Хай буде воля, мир усім
І радість між людьми —
Христос Родився! Разом з Ним
Народжуємось ми.

вій сесії Комісії Прав Людини ОН у Швейцарії в цім році представники Англії, Йорданії, Зах. Німеччини, Канади, Норвегії, Еквадору, Тунісу та ін. вільних держав дослідно засипали так зв. представника УССР в Комісії Прав Людини, змосковщеного Ю. Кочубея запитаннями про право України вийти з СССР, право українців на страйк, право на розвиток рідної мови і культури. Промовці висловлювали закиди, що українців мордують, а російських дисидентів якщо й засуджують, то на менші роки. Речники вільних держав світу запитували, чому в „УССР“ дозволена тільки антирелігійна пропаганда, а релігійна — заборонена, і т. д.

Коли б ми не працювали, коли б ми працею не вішановували великих українських національних діячів і річниць, коли б ми лише чекали на „добру погоду“ — напевно речники багатьох вільних держав не поставили б таких точних і пекучих запитань згаданому новітньому Кочубеєві, і він не мусів би плутано відповідати на міжнародному форумі...

Радісні дні Різдва та Новорічну Ніч проведено в думці про тих, хто не може піти вільно до своєї рідної Церкви, не має права запалити лямпадки, не має права вголос сказати ні молитви, ані висловити вільної думки. Нескорені і в неволі — вони потребують і нашої молитви, і нашої духовної підтримки і нашої завзятої праці в ім'я Бога і України. Ми потребуємо їх, а вони — нас, бо ми — всі діти єдиного українського народу — творимо одноєдине ціле.

Спільною силою в ім'я здійснення спільної мети — Української Самостійної Соборної Держави — ми переможемо. Божа Правда завжди перемагала — переможе і в цих змаганнях народу, який склав славну приказку: „Без Бога ні до порога“.

Дорогі Друзі і Подруги, бажаємо Вам і Вашим Родинам Веселих Свят Різдва Христового, щасливого Нового 1980-го Року та дальшої витривалості і сил у змаганнях Справедливості проти Зла!

Головна Управа ООЧСУ

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

З Нового Року журнал „Вісник ООЧСУ“ буде виходити в новому оформленні мистця-маляра Петра Сидоренка із Канади. Крім нової обкладинки, п. Сидоренко по-мистецькому виконав також новий офіційний знак ООЧСУ.

Видавництво

СЛОВО ПАТРІЯРХА УКЦЕРКВИ ЙОСИФА

Дорогі Браття — бувші Вояки!

Ви скотіли і бажали своїми пожертвами, а над всею своєю вояцькою дружбою поставили пам'ятник в цьому нашому Святософійському соборі в Римі тим своїм друзям по зброй, яких Ви залишили павіки на побоєвицях України і Європи тому 35 років. Великий це вияв Вашої любові до тих героїв, що віддали своє молоде життя, щоб ми жили на волі. Кожного разу, хто тут прийде, а кожного разу приходить на те місце багато паломників, помолитися за їхні душі.

Подвійна благодать пов'язана із цією пропозицією табличкою: душі того юного українського цвіту одержати нашу молитву перед престолом Божого Милосердя, а ті, що будуть молитись, пригадають собі велике Христове слово: „Нема більшої любові, як хто душу свою положить за друзів своїх“. І тим це місце, ця табличка, за Вашими стараннями, стане місцем молитви, Божої благодаті, місцем спомину і місцем вдячності народу для своїх оборонців. Для молодого покоління це місце буде благословенним надихненням для думки, що там далеко їхня Батьківщина чекає на своє визволення, і їхній труд і жертува потрібні, щоб Божа правда і справедливість прийшли в цю окраїну Європи, де постійно на сторожі і на обороні стоять наші парід.

„Нехай, Господи, усі діла Твої Тебе славлять і святі Твої нехай Тебе благословлять. Про славу царства Твоєго нехай оповідають і говорять про Твою могутність, щоб дати синам людським Твою силу і пішну славу царства Твоєго“ (Пс. 145, 10-12). Амінь.

Рим, 20 вересня 1979 року.

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August, when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,

New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003.

Василь Гальчук

ЗБИРАЮТЬСЯ СВЯТКУВАТИ „1000-ЛІТТЯ ХРЕЩЕННЯ . . . РОСІЇ“

Українцям православного, католицького, протестантського християнського віровизнання повинно бути в тямки, що вже не цілих 10 років відділяють нас від всенародного українського свята — відзначування Тисячоліття переходу княжої України-Руси від поганства-язичества до християнства. У ті темні далекі часи християнство було світлом сонця серед п'ятьми середньовічної ночі. Прихід християнства в Україну-Русь ще перед 988 роком активно підготувала княгиня-християнка, велика володарка Рівноапостольна Ольга Київська, а св. Володимир Великий завершив той важливий, конструктивний у житті української княжої держави процес хрещення народу в річці біля Дніпра, поблизу Києва.

До цього часу за кордоном, де можна буде вільно вільним українцям відзначати велику Річницю, не створено країнових чи світового Комітету 1000-ліття Хрещення України-Руси. Немає плянової підготовки, не проголошено важливих конкурсів на літературні твори, на нові п'єси відповідної тематики, хорові чи й операх твори, музичні композиції. Ніхто покищо не збирається проголошувати конкурс для мистецтв-маллярів, які вже мали б опрацьовувати тематику Хрещення України-Руси.

За висловом Валентина Мороза, деякі „Маслосоюзи“ сидять на народних грошах, але нічого в цій ділянці не роблять, і не знати, звідки нарешті чекати конструктивних ідей та реальних плянів. Може до завдань СКВУ входить нарешті не тільки збирання фондів-пожертв? Закінчена минулого року історична опера композитора-лавреата проф. Ігоря Білогруда в Чікаго „Ольга Київська“ лежить без підготови її до вистав на сцені, бо немає фондів. Ніхто з докторантів українського Гарварду не працює над темою 1000-ліття Хрещення України-Руси. Пошукайте в „Хрестоматії“ (з) укр. літератури XX століття бодай одного твору на цю тему, а книжка вийшла коштом УККА за 10 літ перед великою, історичною датою! І добре, що Український Католицький Університет вже розпочав підготову — закликом до праці науковців над різними аспектами тієї світлої події в житті українського народу.

Серйозна праця над цією темою в кожному жанрі вимагає багато часу та й фондів, щоб мати змогу

її якнайкраще опрацювати, будь-то науковець, мальяр-мистець, поет, письменник, драматург чи композитор. Невже і 1000-ліття Хрещення України-Руси будемо відзначати... танц. „ансамблями“? А чому не науковими працями, гідною великої дати опорою чи новим українським балетом, історичною п'єсою-виставкою?

Доки в українському вільному світі триває дивний „сон“, а навіть уже й суперечки між частиною православних і католиків — російські єдинонеділімці на Заході не сплять. Журнал „Православная Русь“ від 15 червня 1979 р. вже дав відозву-заклик Центрального Ювілейного Комітету для відзначення 1000-ліття Хрещення Руси, із вказівкою на „етнічну спільність“ росіян, українців та білорусів, і навіть вигаданого „народу“ карпаторосів.

У російському „зарубежному“ журналі є вже й звернення (подаемо в перекладі на українську мову уривок):

„Братя й сестри великої слов'янської сім'ї — росіяни, українці, білоруси й карпаторуси — всі ті, кому святий рівноапостольський князь Володимир є хресним батьком... Усі ми... — діти одної Православної Церкви й одного народу“.

Відомо, про який „один народ“ говориться у цім провокативнім зверненні. Відомо також, що християнство прийшло з України-Руси на Північ, на територію сучасної Росії (Московщини) задовго до двоподілу на католицизм і православіє. Відомо багато чого, але не відомо лише одне: що робить український організований світ для того, щоб у 1988 році Росія не обманула ще раз Заходу святкуванням „1000-ліття християнства Росії“!

Якщо ми вийдемо перед культурний світ до великого Ювілею з новими і вагомими українськими здобутками в усіх ділянках, від науки до літератури, від музики до мальстрима і скульптури, від нових релігійно-хорових великих українських творів до відповідних, із талантом написаних на цю тему віршів для дітей, — Росія, біла й червона, знову буде готова перехопити ще одну українську правду і обманом засліпити очі Заходу.

Окупована Україна напевно сподівається, що вільні українці у вільному світі виявляться гідними си-

М. Климишин

НАША ПЕРЕМОГА

(ДО 50-ЛІТНЯ ОУН)

50-ліття ОУН — великий ювілей не лише для членів ОУН, але й для всього українського народу, поневоленого від довгих років. Багато було за останні століття спроб визволити наш народ з неволі, але не було ще виразних організаційних форм і чітких та ясно визначених ідеологічних і стратегічних принципів визвольної боротьби, як це мало місце на Першому конгресі українських націоналістів у днях від 30 січня до 2 лютого 1929 року, під головуванням полковника Євгена Коновалця.

Він, як командир корпусу Січових Стрільців у часі визвольної боротьби від 1917 до 1920 року, був стало в центрі подій за Центральної Ради, потім за Гетьманату, а вкінці за Директорії, і тому дуже докладно все на власні очі бачив і на власній особі переніс. Він відіграв таку особливу роль у визвольній боротьбі, що був один час, коли він поруч Симона Петлюри мав бути у найвищому проводі нації. Людина з високою освітою і дуже дбайливим військовим виниклом, дуже добре був зорієнтований і підготований на найтяжчий момент нашої історії. Цей критичний момент був у 1920 році, коли наші визвольні бої за волю України закінчилися страшною поразкою.

У Західній Європі виникли різні групи укр. людей, що мали амбіцію очолювати і вести пригнічений розчаруванням народ. Мали різні орієнтації: на Польщу, на Німеччину, на Антанту, павіть на большевиків. Всі воїни, конкуруючи, почали між собою цілу війну звинувачень за прогу. Народ не здав, кого слухати, хто говорить правду, за ким іти, на кого звернути очі з надією на порятунок. І власне в таку пору виступив Коновалець, як провідник народу, на історичну арену.

Він охопив найкращих старшин і вояків в Укра-

нами і дочками свв. Володимира і Ольги, гідними Нескореного українського народу і Вічної Християнської Правди.

В часі Різдва Христового подумаймо над цим, бо за нас ніхто думати не буде, але ворог буде думати, як ще і ще промовчати і осквернити Україну навіть у її Тисячолітнє Свято.

їнській Військовій Організації (УВО), якій визначив ціль: підняти з депресії розчарований поразкою народ і підготувати його до нового збройного виступу за самостійну Українську Державу.

Одчайдушно-відважні революційні чини УВО і героїчна постава членів УВО на процесах і в тюрмах збудили в народі надію, що не все ще втрачене, що ще є можливість боротися за волю іншими методами. Романтика підпільної боротьби діала виховно головно на молодь, яка з найбільшою охотовою стала прилучуватися до боротьби в підпіллі. Але після рішення амбасадорів про прилучення західньої частини України до Польщі, а скоро потім визнання Советського Союзу західніми державами — створились безперспективні умовини для повстання в Україні. Коли б УВО викликала повстання, воно в найкращому випадку довело б до того, що СССР міг би захопити західні землі України, які знайшлися поза засягом кривавого ГПУ, чого собі УВО не ставила за ціль.

Значно ускладнювали ситуацію ще й інші причини. Легальні партії, УНДО і Соц. Рад. Партия, які мали великий вплив у Західній Україні, приступили до виборів і пішли на угодовецько-пристосуванську політику, чим поглибили дезорієнтацію серед народу. Комуністична пропаганда теж робила своє й багато баламутства з того вийшло. А до того літні вояки, які творили історію Визвольних Змагань, постаріли і треба було відновлювати революційні кадри молодими контингентами. Націоналістичні писання Дмитра Донцова й потреба спротиву комуністичним впливам поставили вимогу переорганізувати УВО, щоб вона стала не тільки військово-боєвою, але й політичною державотворчою силою. Самоосвітні гуртки студентської молоді і вищих класів середніх шкіл станули виразно на позиції національні і це створило момент, коли Коновалець знову повів народ на правильний шлях, побачивши, що в народі виросла нова молода верства народу, нове покоління. Спрямувати його на правильний шлях міг конгрес всіх національно думаючих українців. І це сталося з його волі тому 50 літ.

Самостійна Соборна Українська Держава — це ідеал і ціль усіх борців, які готові віддати своє жит-

тя для добра українського народу. Для них прийнято запропонований Ст. Ленкавським Декалог, з невідкладним постулатом: „Здобудеш Українську Державу, або згинеш у боротьбі за неї“. Для політичної орієнтації установлено орієнтацію на власні сили народу, відкинувши всякі інші орієнтації, як нереальні і згубні.

Такі засади й незмінні принципи в скорому часі здобули симпатії поневоленого народу й з кожним роком сили Організації зростали, героїчні чини членів ОУН здобули великий розголос українській визвольній боротьбі, не тільки серед українського народу, але серед державних народів, які безжалісно, в жорстокий спосіб порішили долю українського народу, запродавши його в ярмо.

Хоч згинув Коновалець саме перед Другою світовою війною, то виховані ним члени ОУН все таки взяли на себе відповідальність за долю народу й повели його шляхом гідної й героїчної боротьби, яка запевнила нашому народові назавжди добре ім'я. Хоча знову наш народ був запроданий в неволю, але вже з незламним переконанням, що тільки власні сили народу й безкомпромісова боротьба — це одинокі орієнтири для майбутніх поколінь української нації.

Був прекрасний момент у 1958 році, що має велике значення для визвольної боротьби. Над могилою Коновалця станули Мельник, Ребет і Бандера. Всі вони прийшли мов би на звіт перед тінями Великого Революціонера, творця непоборної ОУН. У книжці „Перспективи Української Революції“ поміщена промова С. Бандери, який у присутності своїх противників здав звіт зі своєї діяльності, як той, що одинокий вів і веде український народ тим шляхом, яким був бі вів Коновалець, коли б жив. Гордість охоплює кожного, хто читає той звіт, а своїм життям засвідчив, що вірно йшов за наказами Ст. Бандери.

ОУН під його проводом сповнила найкраще визначену ролю для борця за волю України: „Здобудеш Українську Державу, або згинеш у боротьбі за неї“.

У 50-ліття ОУН всі ті, які в критичні моменти нашої історії, а історії ОУН особливо, не вміли витримати в строгих вимогах ОУН, накреслених на першому Конгресі ОУН й пішли іншими шляхами, утворивши інші організації, які вперто називали себе традиційною назвою ОУН — станули перед невблаганим питанням історії: Чи вони йшли правильним шляхом увесь той протяг часу? Одвіт на те питання був дуже важкий для них, бо вже від довшого часу вони дійшли до переконання, що той шлях, який вибрали, не був правильний. Відповідаючи на те питання, вони поділилися. Поділилися так мельниківці, як і двійкарі. В одних і других є багато таких, що хотіли б змінити все, пізнавши, що заблудили, не згоджуються ступити на правильний шлях і хотять на тих своїх мильних позиціях кінчити своє життя.

Ми не тішимися з того, але ми горді, що ми зуміли в рішучому моменті вибрати, хоч дуже тяжкий, але правильний шлях, який нам вказав Степан Бандера. За це заплатило багато наших друзів своїм життям, але історія їх зачисляє вже до героїв, бо вони по старому звичаю воліли згинути, щоб не посортити Української Землі, як це звик був говорити великий витязь князь Святослав.

Не маємо сумніву, що майбутній історик України належно оцінить нашу поставу в найтяжчу пору Другої світової війни, коли ми по-лицарськи оборонили гідність української нації, заплативши за це велику ціну крові. Ми пішли вірно за тими напрямками, які накреслено на першому Конгресі Українських Націоналістів, котрим вів нашу Організацію полковник Євген Коновалець аж до своєї смерті, а від 1940-ового року Степан Бандера, а по його смерті Степан Ленкавський і тепер Ярослав Стецько, який від 1930 року співпрацював і з Коновалцем і з Бандерою, обороняючи ввесь час Організацію від злих намірів невідповідних чинників у її нутрі, які намагалися пхнути Організацію на мильні шляхи.

Це є наша перемога.

„Я ТВЕРДО МОЖУ СКАЗАТИ: КОЛИ ГОВОРЯТЬ, що МОЛОДА УКРАЇНА — СОЦІЯЛІСТИЧНА, НЕ ВІРТЕ ЦЬОМУ. МОЛОДА УКРАЇНА ВИВІШУЄ УКРАЇНСЬКІ ПРАПОРИ НА УКРАЇНСЬКІ СВЯТА; МОЛОДА УКРАЇНА ВІШАЄ ВІДРО НА ПАМ'ЯТНИКУ ЛЕНІНОВІ В ДЕНЬ ЛЕНІНСЬКИХ „СВЯТ“... МОЛОДА УКРАЇНА ПИШЕ „САМВИДАВ“, який ВИ МАЄТЕ ЗМОГУ ЧИТАТИ“.

Валентин Мороз

У П'ЯТДЕСЯТИРІЧЧЯ ОУН

Ігнат М. Білинський

КОНОВАЛЕЦЬ — ДЕРЖАВНИЙ МУЖ І ПОЛІТИК

Постаті великих провідних людей, їхній життєвий шлях і діяльність можна розглядати й оцінювати всесторонньо лише в перспективі часу, коли на канві пройденого історичного етапу їхні ідейні спонуки та досягнення закарбовані незаперечним інтересом нації.

Про великих людей часто пишуть історичні розвідки, не насвітлюючи достатньо умовин, в яких приходилося таким людям жити й діяти, що може притемнювати ту силу духа і волі, які потрібні, щоб у даних важких умовах побороти об'єктивні труднощі на шляху до визначененої мети.

Коли мова про полковника Євгена Коновальця, як державного мужа і політика, то тут зокрема треба врахувати постійні труднощі в здобуванні права на побут в тій чи іншій державі, не кажучи вже про можливості свободної політичної дії.

Не треба бути політичним прихильником полковника Євгена Коновальця, щоб безсторонньо визнати надзвичайний вплив його особовости як політика й державного мужа на розвиток української політичної думки в міждіб'я між останніми двома світовими війнами. Полковник Коновальець мав незвичайну здібність правильно вичувати політичну ситуацію і внаслідок того вичуття ставити правильні політичні прогнози та рішатися у зв'язку з цим на koneчні діла. Так було в час Великої Доби українських визвольних змагань, так було теж в час доосновної переоцінки українських політичних вартостей після поразки в 1920-тих роках.

Уміти терпеливо й у зв'язку з тим навіть довго розважувати всі „за“ і „проти“, а відтак рішати і від своїх рішень не відступати навіть під тиском обставин, об'єктивних перешкод та протидії політичних противників, — це прикмети правдивого політика, обдарованого дипломата, з візією майбутнього, які може мати тільки справжній державний муж.

Про полковника Коновальця сказано вже багато в аналізі й оцінці його буруного життєвого шляху, зокрема в етапах революційно-визвольної боротьби УВО-ОУН, і нема потреби переповідати його біографії.

Полковник Коновальець був людиною національної ідеї і революційного чину, яка проблему визволення України розуміла і здійснювала в перспективі інтересу усієї нації, змагаючи до концентрації усіх самостійницьких сил у боротьбі за владу нації, а не тієї чи іншої політичної групи чи партії. Через те був Коновальець політиком і державним мужем, а не тільки військовиком чи революційним провідником.

Євген Коновальець це, побіч Симона Петлюри, найважливіша постать половини двадцятого століття в історії України. Він дав печать свого духу тому українському поколінню, яке безперебійно продовжує визвольну боротьбу українського народу.

Постать полковника Коновальця так вплинула на формування української політичної думки, що конечною є об'єктивна аналіза самої його особистості, його характеру, його політичних ідей, його методів боротьби.

В зростанні й формуванні постаті Євгена Коновальця зарисовуються чітко чотири періоди: 1. час до початків української національної революції; 2. участь Коновальця у визвольній боротьбі як військовика; 3. революційний період його діяльності в УВО-ОУН; 4. завершення Коновальця як політика й державного мужа.

Не будемо зупинятись над першими трьома періодами у формуванні постаті Коновальця, бо це не є темою статті, а зупинимось коротко на четвертому періоді — на завершенні Коновальця як політика.

У внутрішньо-політичні площині заступав Євген Коновальець концепцію об'єднання всіх творчих сил, самостійницьких національних сил, довкруги визвольної боротьби українського народу революційними методами. Він був за пляновим розподілом ролей у переведенні цієї боротьби, вважаючи, що кожне українське політичне угрупування має право й обов'язок давати свій вклад відповідно до своїх фізичних, моральних і політичних спроможностей у визвольну боротьбу українського народу. Він був проти атомізації українського політичного життя.

Трагедією Коновальця було, що для своєї внутрішньо-політичної концепції він не знаходив відповідних партнерів в інших українських політичних середовищах, які ставили б українську справу вище всіх своїх партійних інтересів і цілей.

Євген Коновалець прагнув консолідувати довкруги ОУН, як довкруги ядра визвольної концепції, все політичне українство, або бодай впливати відповідно на такі, чи інші політичні дії своїх політичних контрагентів.

Зовнішньо-політична концепція Коновальця ще й досі належно не досліджена й окремі її аналізи й оцінки губляться в контроверсійних висновках.

Коли розглядати постати Євгена Коновальця як політика, то побіч прикмет революціонера, головною його прикметою було незвичайне зрозуміння для дипломатії. У зовнішньо-політичній діяльності полк. Коновальця зарисовуються дві основні фази, обумовлені його зростанням у внутрішній політиці.

В першій фазі Євген Коновалець у своїх зовнішньо-політичних розрахунках віддавав замітну роля Німеччині. Зовнішня політика зокрема не знає жодних сантиментів, бо це звичайний реальний розрахунок національних інтересів.

Могло б здаватися, що в тому часі орієнтація на колишню Антанту мала б більше реальних основ, зокрема тому, що ворожнеча її до большевицької Москви могла запевнювати політичні успіхи. Абстрагуючи від того, що Польща стояла на перешкоді такій постановці, треба ствердити, що Антанта не мала жодної „української програми“, навіть мінімального обсягу. Для неї українське питання було внутрішньою справою Польщі, її союзника, або „неіснуючим питанням“, бо нібито розв'язаним уже в Советському Союзі.

Німеччина також не мала тоді жодної „української програми“ в цілій ширині, за те мала концепцію розбиття Польщі. Колишня Антанта про будь-які зміни в Європі й не думала, намагаючись вдержати версальський стан, додатком якого на Європейському Сході був ризик „статус кво“.

В такій ситуації українська зовнішньо-політична концепція, яка в'язалася б із тенденціями політики колишньої Антанти, на ділі лише була б закріплюванням версальсько-ризького „статусу кво“.

Українська визвольна концепція могла брати до уваги лише можливості зміни європейської системи держав. Такі можливості міг давати німецький ревізіонізм, що могло було дати возвільнений шанс

українському народові, без огляду на те, чи лежало це в плянах Німеччини чи ні.

Така зовнішньо-політична концепція Євгена Коновальця в першій фазі збройно-революційного підпілля, при чому, Коновалець в основі не вірив німцям і не раз перестерігав, що вони зрадять українців, — була перевірена з постанням ОУН, враховуючи ускладнення зовнішньо-політичної ситуації в Європі, її у зв'язку з цим, можливість заінтересування українським питанням окремих держав. У цій — другій фазі — постановка української зовнішньо-політичної концепції набирає характеру ставлення української справи на європейському форумі.

Обмірковуючи можливості ширшої політичної дії, Євген Коновалець переїжджає в 1930 році з Берліну до Швейцарії, де був осідок Ліги Націй. Тут засновує українське бюро інформації і пропаганди незалежності України, а теж організує в 1931 році протестну акцію проти польського терору в Галичині, після пацифікації. Це зразу викликало реакцію Варшави, а згодом і Москви, які чинили безперервний тиск на офіційні швейцарські чинники, щоб Коновальця виселити зі Швейцарії. Зокрема большевицька розвідка постійно слідкувала за Коновальцем, що виявилося впovі в 1936 році, після арештування в Женеві трьох советських шпигунів.

У висліді тиску Варшави й Москви, швейцарський уряд виселює родину Коновальців із Женеви в 1935 році, і Євген Коновалець переїжджає до Цюриху, а від 1937 року поселюється в Італії.

Насправді, Євген Коновалець був „вічним подорожником“ між європейськими країнами.

Коновалець намагався теж нав'язати контакти й оформити матеріальну підтримку для своєї політичної діяльності і в заокеанських країнах.

В 1929 році Коновалець відвідує більші українські поселення в Канаді й Америці, де організує відділи УВО.

Прихід до влади Гітлера в Німеччині й його колоніальна програма „східної політики“, з'ясована в „Майн Кампф“, наказують Коновальцеві посилити практичну дію своєї зовнішньо-політичної концепції. Він поширює й поглиблює зв'язки з політичними колами Англії і в 1933 році висилає до Лондону свого представника, інж. Євгена Ляховича, для популяризації української справи (згодом засновника ООЧСУ).

Англія цікавилася Україною посередньо через Росію, яка хвилювала англійські уми своєю величи-

ною і відмінністю від Європи. Українська проблема не викликала в Англії своєю віддаленістю, політичною неясністю і невизначеністю довший час основного зацікавлення. Навіть тоді, коли український народ виявив свою політичну волю в 1918–1920 роках, Україна залишалась надалі радше непевним елементом в політиці тих англійських кіл, які вирішували долю Центральної і Східної Європи. Щойно події 1930 року, зокрема дії українського підпілля і польська „пацифікація“, знайшли широке відззеркалення в англійському політичному світі.

В 1935 році Коновалець пише обширного листа до англійського міністерства закордонних справ, в якому з'ясовує свій погляд на тодішню міжнародну ситуацію, підписання угод між Польщею і Німеччиною та СССР і Францією, стан української справи та політичне майбутнє українського народу, висловлюючи при цьому думку про користі, які випливали б для обидвох сторін із затиснення взаємин між Великою Британією і українським народом.

Чинники англійського міністерства закордонних справ поставились пасивно до стверджень Коновалця, а голова Північного Департаменту Лоренс Колер заявив, що лист цей є маніфестом Організації Українських Націоналістів Євгена Коновалця і що головна теза, висловлена в ідеї, що німецько-польське „визволення“ України від більшевиків стоїть в суперечності до справжніх інтересів українського народу і тому мусить бути відкинене, — правильна теза.

Польський уряд робив ряд заходів для припинення діяльності українського інформаційного бюро, що його вів інж. Євген Ляхович, називаючи ОУН нелегальною, терористичною організацією, діяльність якої загрожує безпеці польської держави, однаке англійський уряд поставився до цих польських обвинувачень з недовір'ям і негативно. Британська розвідка, однак, ставилася до ОУН негативно, окреслюючи тенденційно її діяльність як „розвідочну“ в користь Німеччини.

Досягненням акції Коновалця в Лондоні було те, що тоді, коли Україна зникла з міжнародної арени як великою мірою важливий самостійний чинник, — акція в Лондоні доказувала, що українці не погодилися з наявним станом речей і продовжують боротьбу за здійснення своїх національних ідеалів.

Глибокий політичний інстинкт слідний у Коновалця хоч би з таких аналітичних стверджень, ви-

словлених в 1935 році в листі до інж. Євгена Ляховича, тоді керівника українського бюро в Лондоні:

„Німецько-польська угода, підписана 26 січня 1934 р., скріплює панування Польщі над західноукраїнськими землями, що є очевидно проти інтересів українського народу. Цей договір має далекосяглі пляни колоніяльного характеру відносно східних земель України й приніс би лише зміну окупантів. Здійснення цих плянів зустрінеться з рішучим спротивом з боку українських націоналістів, які борються за повну самостійність української держави. Наше наставлення до заключеної угоди між Францією і Росією є також наскрізь негативне, бо цей договір причинюється лише до закріплення існуючого стану речей на східних українських землях, нехтуючи аспірації українського народу до державної самостійності.“

В конфронтації з історичними подіями, що застосували опісля на Європейському континенті у час Другої світової війни, ця вдумлива політична аналіза й прогноза розвитку майбутніх подій, з'ясована Євгеном Коновалцем, вповні виправдалась у відношенні до української визвольної справи.

В зовнішньо-політичній концепції Коновалця на європейському форумі, зокрема в Англії йшлося не тільки про політичне завдання спропагувати українське питання, але й про з'єднання Англії для української визвольної концепції та протидіяння німецьким намаганням здобути прихильну нейтральність Англії для здійснення плянів Гітлера на Сході Європи. Незainteresування Англії в українській справі в користь Німеччини залишило б Україну як виключну домену гітлерівської експансії і німецького імперіалізму.

Роблені були також спроби зацікавити Італію і Японію українською проблемою, щоби в розв'язці українського питання, в зовнішньо-політичному аспекті, Німеччина не мала монопольного становища.

Цей короткий начерк політичних задумів і дій Євгена Коновалця наглядно характеризує його як українського політичного й державного мужа, в завершений формі.

У світлі зовнішньо-політичних дій Євгена Коновалця і революційної діяльності ОУН увидатнюється причина невмолимої смерті Коновалця, з рук московського агента.

Як довго практична діяльність ОУН засягалася головно західно-українські землі, підміновуючи знутра Польщу, Москва не вважала її за свого смер-

ІЗ ПОЕЗІЙ СЛ. П. ГЕРАСЯ СОКОЛЕНКА

ВІЧНІСТЬ

Над Витязем лопоче сніг,
Неначе прапор білий.
Земля здається, і до ніг
Зелені крони хилить.

А там — весна і літо знов,
Вже її осені печаті...
І вже, дивись, надходить знов
Цей вічності початок.

1938 р.

ЛІТО 1941 РОКУ

(Похідним Г.)

Нового літа сиві коні
Вже пролітають в дахні.
Беру, мов квіти, у долоні
Твою любов, твої пісні.

Встає від Києва до Львова
У золоті тисячоліт
І Володимира Обнова,
І Гетьмана залізна мідь.

Не знаю я, що доля стеле,
Та хай не смерть і не відчай:
Вже прокідається мій Велет —
Мій Український Рідний Край!

Поділля

тельного ворога, тим більше, що загроза небезпеки збройного зудару в Європі, зокрема щодо СССР, мала ще малі вигляди. Від 1933 року така загроза почала актуалізуватися. Москва правильно розцінювала ситуацію майбутньої світової розгрі, в якій Україна буде на першому пляні. Зацікавлення Москвою особою Коновалця та його політичною діяльністю зумовляли переміни на європейській політичній шахівниці. Атентат в советському посольстві у Львові, здійснений ОУН, був грізним мементом для Москви. Тому мусіла прийти рішуча протиакція. Наслідки її — роттердамська трагедія, що в аналах історії українського народу закарбована втратою великого сина України, націоналіста-революціонера, глибокодумного політика і державного мужа — полковника Євгена Коновалця.

ПІДПІЛЬНА ЛИСТІВКА З УКРАЇНИ

„Українці і Українки!

Наша славна молодь!

Дорогі друзі!

325 років нашого поневолення Москвою не викинули з наших душ бажання жити і працювати на вільній Українській землі. Кращі з нас віддають свою волю і життя за те, щоб наші нашадки були господарями на землі наших славетних предків.

Не пошкодуймо своїх зусиль для того, щоб Україна була незалежною, демократичною, духовно багатою, матеріально забезпечененою, самостійною державою.

Домагаймося, щоб кожній українській родині була забезпечена можливість свободно і без обмежень користуватися громадянськими соціальними і політичними правами.

Борімось за те, щоб Україна щедро і гостинно могла прийняти в себе громадян усіх країн світу, а її громадяни могли відвідувати країни на всіх континентах.

Геть залізну заслону!

Українська молоде! Вивчай історію рідного краю і життєписи його героїв, об'єднуй свої зусилля з тими колами, що борються за самостійність. Борони рідне слово, відстоюй права людини та свого народу!

Українські спортсмени!

Домагайтесь самостійних виступів на міжнародних змаганнях, вище піднесемо спортивну славу України і цим сповістимо народам світу про велич української нації та її потенціальні можливості.

1979 рік“.

КОМУНІСТ ПРО КОМПАРТИЮ

Московський дисидент Віктор Некрасов так пише про комуністичну партію СССР:

„У всьому світі немає такої сильної і одночасно такої слабої партії, як комуністична партія СССР, до якої я сам належав 30 років і знаю її якнайкраще. Немає в світі партії, де панувала б така безоглядна брехня і корупція, а одночасно і така тверда дисципліна. Також немає у світі такої партії, яку б так сильно ненавиділи люди, а навіть самі партійці в СССР. Ця партія не має жодної моралі, а її сила — це не „совети“ („ради“), які давно стали анахронізмом, а КГБ...“

„Компартія СССР бойтесь всього і всіх, включно з її власними членами. Вона всіх змушує брехати: пресу, літературу, школу, мітинги, навіть саме життя. Її партійна дисципліна базується на терорії“.

ПРЕДСТАВНИКИ СОБОРНОЇ УКРАЇНІ БІЛЛ МОГИЛИ ПРОВІДНИКА СТЕПАНА БАНДЕРИ В МЮНХЕНІ

У 70-річчя народження і 20-річчя смерти на стійці Національної України сл. п. Провідника ОУН Степана Бандери тут відбулися двовідні урочистості, з участю Проводу Революційної ОУН, репрезентантів ОУВФронту в світі, численних речників різних громад — разом понад 1,000 учасників, у тому багато уніформованої сумівської молоді та студентів.

Вшанування пам'яті Степана Бандери почалось 12 жовтня пресконференцією, на якій були присутні журналісти з понад 15 українських, німецьких та ін. часописів, представники пресових агенцій, телевізії Баварії, радіо „Свобода“ і „Вільна Европа“ та ін. На запитання відповідали Голова Проводу ОУН Ярослав Стецько, який спершу прочитав текст заяві „Ми обвинувачуємо Москву й остерігаємо Вільний Світ!“, та син Провідника Андрій Бандера з Канади. Пресконференція мала дуже великий відгук, і не лише в Зах. Німеччині.

У суботу 13 жовтня, після Служби Божої й Панахиди в катедральному храмі УКЦеркви, близько одинієї тисячі осіб зібрались біля цвинтаря, де зформувались у похід, очолений Головою Проводу ОУН Ярославом Стецьком та репрезентантами Світового УВФронту, а з духовенства — Владикою Платоном від УКЦ, Архиєпископом Орестом від УАПЦ з численним духовенством. У поході до дорогої могили ішли організовано також сумівські загони із Німеччини, Англії, Франції та Бельгії. Могила Незабутнього, у вінку людських голів, закосичена квітами і замаяна синьо-жовтими та червоно-чорними прапорами ОУН, стала місцем приречення вірних синів і дочок Нескореної України змагатись до кінця, за наказом Декалогу: „Здобудеш Українську Державу, або згинеш у боротьбі за неї!“

Перед Панахидою промовляв Владика Орест — про історичний шлях і чин Степана Бандери, а під час Панахиди — Владика Платон, підкресливши християнські чесноти Степана Бандери і ставлячи його, як політичного діяча і громадини, за приклад для молоді. Після Панахиди промовили: д-р М. Климішин, д. Я. Деременда, д. А. Прятка, мір. А. Франкевич, від білорусів — Д. Касмович, від кол. Вояків УПА — мір. В. Зброжик. Короткі промови — слоготи вигласили представники з таких країн: Ан-

глія, Австрія, Австралія, Бенелюкс, Канада, Німеччина, Франція; від ЗСА склав самоту Безсмертному Степанові Бандері ред. Володимир Мазур.

Потім у „Пента-готелі“ відбулась святкова академія, з понад 800 учасниками, яку відкрив д. С. Мудрик, зачитавши також Привіт від Патріярха Йосифа з Риму. Слово про Степана Бандеру виголосив Голова Проводу ОУН Ярослав Стецько, привітавши при тім членів Родини Покійного. Промовляли ще п-і А. Остап'юк, д. Р. Шупер (німецькою мовою) та від ЦК АБН д-р Б. Майлєт. Після відповідно підібраної і гарно виконаної мистецької програми було відспівано гімн „Ще не вмерла Україна“.

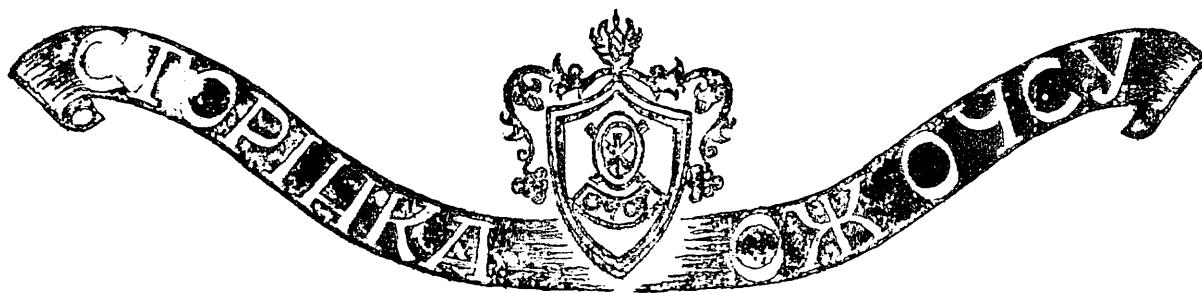
По академії учасники зформували похід вулицями Мюнхену й підійшли до будинку, де жив і загинув Провідник Степан Бандера з руки московського агента 20 літ тому. Промовляв мір. Омелян Коваль, закликаючи молодь продовжувати боротьбу, розпочату батьками під проводом Степана Бандери. Було спалено червоний прапор, а в кінці відспівано український національний гімн та „Не пора“. Сумівська молодь розпочала збирання підписів під петицією до міста Мюнхену, з проханням перейменувати Крайтмаер-штрассе на „Вулицю ім. Степана Бандери“ та встановити на домі пам'яткову таблицю — на вічну згадку про українського Борця за Свободу.

У місяці жовтні в багатьох країнах Вільного Світу відбулися академії, віча, вечори і пресконференції на відзначення 50-ліття з часу створення ОУН і 20-ліття смерти сл. п. Степана Бандери — зразкового українського Революціонера-Націоналіста.

(л. п.).

*****

ВІТАЄМО НА ВОЛІ НЕСКОРЕНИХ СВЯТОСЛАВА КАРАВАНСЬКОГО ІЗ ДРУЖиноЮ НИНОЮ СТРОКАТОЮ! 30 ЛИСТОПАДА 1979 Р. ВОНИ ПРИЛЕТИЛИ ДО ВІДНІЯ. ПЕРША ЗАЯВА С. КАРАВАНСЬКОГО НА ВОЛІ: „ЦІЛЕ ЖИТТЯ Я БОРОВСЯ ЗА САМОСТІЙНЕ ДЕРЖАВНЕ ЖИТТЯ УКРАЇНИ“!

Зена Матла-Рихтицька

З НАГОДИ РОКУ ДИТИНИ

(Закінчення)

В умовах неволі, коли зрілим, дорослим людям годі дати собі раду із засобами приниження, поневолення та використовування, стосованими окупантами нашої Батьківщини, — що може зробити слаба, невироблена дитина в зударі із насильницьким окупаційним апаратом, коли стероризовані батьки часто не мають змоги чи відваги її до такого зудару підготувати? Що може зробити дитина, яка внаслідок дій ворога втрачеє своїх батьків на довгі роки ув'язнення, або назавжди?.. Що може зробити дитина в державній системі, яка створила національного героя з дитини, котра видала свого рідного батька на смерть ворожій силі? Про цей вишадок певніні вчити дітей у західніх школах: Павлік Морозов став спричинником смерті свого рідного батька, зробивши донос на нього до ГПУ в розпалі колективізації, і за це його льо-кальні селяни убили, але Москва зробила його символом до наслідування всій молоді Советського Союзу! Чи цього одного прикладу не вистачає, щоб показати світові, що не за держава? Національною потіховою для нас є, що Морозов не був українською дитиною, але пересторогою для всього світу нехай буде факт, що дитину можна довести до такого морального знищенння...

Яке життя, які дитячі роки має українська дитина в Україні, коли її батьки — обое — мусять понад сили працювати, щоб заробити на хіб щоденний, коли у них часто немає ні фізичних, ні духових сил, щоб дитину пригернути, присвятити їй хоч трохи часу, розказати їй казочку і вколисати лагідно до сну, з усміхом на лічку? Адже українські жінки, поруч із своїми чоловіками, виконують найважчі фізичні роботи, наче на каторзі, при каналізації, будові шляхів, регуляції рік та сушуванні боліт, в копальннях вугілля і в сталеварнях, не згадуючи вже про колгосп, який став убивцю українського села із його високою культурою, якої ворог павіть зрозуміти не може, не то що їй дорівняти. Непссильна, виснажлива праця не дає людині змоги розвивати свої духові потреби, і в такій родинній порожнечі, часто й при пияці, мусить виростати українська дитина. Чи дивно, що на лицях тих дітей так рідко видно усміх? Що їх очі

це не очі дітей, а очі зрілих людей у дитячому тілі! Не раз — страшні очі.

Але система Советського Союзу, на службі шовінізму російського народу, не залишає цих дітей самим собі. О ні, вони мають для них цілу розроблену до подробиць програму! Вони знають як виховати яничар. Татари колись викрадали дітей з України, — росіяни тепер викрадають з України батьків, а залишених дітей беруть під свою „опіку“. В час колективізації ця опіка довела до того, що понад три мільйони українських дітей, позбавлених своїх ув'янених та розстріляних батьків, розбрелося хто куди і навчилися „промишляти“, як хто умів. Дійшло до того, що советська міліція стріляла тає зв. тоді „безпізорних“ на від, на вулицях міст, без попередження, як небезпечних бандитів, які нібито не знати, звідкіля взялися в такій кількості.. Кого не убили, того замкнули в „дитячих домах“, або просто в дитячих тюремах, „Бутрах“, де їх перевиховували з різним успіхом на „патріотів соціалізму“. тобто на модерних яничар Росії. Потім цю справу по-своєму „упорядкували“. Вже маленькі діти переднікільного віку мусять належати до „жовтснія“, тобто дітей „революційного жовтня“, потім до „ліснерів“, спісля до „комсомолу“ і, нарешті, до партії. На таких кадрах спочиває сьогодні структура цілої російської тоталітарної держави, що її ми звикли називати Советським Союзом. Тепер вже зрозуміло, звідкіля виявся Павлік і як це так, що в кадрах КГБ трапляються й українські прізвища...

В статті Уляни Целевич, під наголовком „До становища жінки і дитини в Україні“, яка з'явилася в журналі „Візволінний шлях“, число четверте, за квітень 1979 року, читаємо, що кількість шкіл з українською мовою названня зменшилася в роках від 1961 до 1967 на десять тисяч, з 33 тисяч на 23 тисячі, себто на одну третину. Там же читаємо, що в Києві, столиці України, на 16 дитячих садочків тільки чотири ведуться в українській мові, а знову, що російське населення Києва становить приблизно тільки 37% всього населення міста. Університети і вищі навчальні заведення в Україні всі уживають

російської мови, а українську там трактується, як своє-рідний нерозвинutий діялекст у порівнянні з панівною в адміністрації і армії російською мовою. Це діється тепер, на очах всього світу, в час, коли світ респектує дійсні діялекти і мови навіть найменших народів. І ми не чуємо протестів із боку великих світових лібералів та демократів проти плянованого, державного убивства нашої мови. Це було б „втрочування у внутрішній справи Советського Союзу“!. А з другого боку, чи можна уявити більшу нахабність, більше лицемірство, більш пляновану злочинність як це, що робить російський народ в Україні, де його представники, що нараховують на сьогодні чи не дев'ять мільйонів осіб, ангажуються активно і найбільш шовіністичним способом у поборюванні всього українського — на українській землі.

Надія Світлична, під час перебування в Чікаго, в приватному комі розказувала, як її маленький, чотирилітній синок Ярема не міг з ніким порозумітися в одному з київських садочків, бо вдома вивчив тільки свою рідну, українську мову. А що сказала упраوا? Що він... „недорозвинutий“, бо і якже, не говорить з іншими дітьми!.. Так, як маленький Ярема, кожна українська дитина в Україні позбавлена радошів життя, втіхового дитинства, безжурності і тягlosti свого натурального національного розвитку. Наші, українські діти, почувавуть себе у нашій Батьківщині чужинцями, і до того членами якоїсь меншевартої нації, якщо хочуть вони затримати свою рідну мову в школі та інших установах суспільного та окупаційного апарату. Тенденція росіян на просторах і територіях не-російських народів — це свідома крадіжка дітей у поневолених народів на користь російського панівного елементу, це модерне яничарство, до якого цивілізований, вільний світ приглядається із байдужістю і стойцізмом абсолютно незацікавлення.

За іншими щоденними турботами і особистими справами нам самим важко вжитися образово в долю дитини, яку якась, для дитини здебільшого незрозуміла сила, раптово поабавляє батьківської опіки, батьківського тепла, домашньої, засвоеної атмосфери, тому, що батьків арештовано — і арештовано за що? За те тільки, що вони, на своїй власній землі, сміють бути і називати себе українцями. Це найбільш жорстока доля на світі, це найбільш масовий злочин нашого сторіччя! До кого така покинута дитина прийде поскаржитися, приголубитися, заговорити, у кого попрохаде вона шматка хліба, коли батьків нестало?.. А в часи штучно створеного голоду в Україні хіба не читали ми описів очевидців, як українські діти благали у своїх батьків кусня хліба, тільки

„Ущухне Божий гнів, минеться кара,
І встане Велетень тоді,
Розправить руки грізні
І вмить розірве на собі
Усі дроти залізні!“

Леся Українка

кусня звичайного, чорного хліба, умираючи з голоду на найбільш урожайній на світі землі?.. Чи можемо ми уявити собі більшу трагедію всього народу? Чи можемо уявити, як почуває себе дитина, коли її кидають з місця на місце, з одного „дитячого“ будинку у другий, де над хлопцями знущаються московські виродки, де дівчаток гвалтують члени адміністрації, де у дітей вбивають їх серце і душу і все те, що становить собою елементи здорового, гідного і щасливого життя?..

Хто за це відповідальний?! Ленін? Сталін? Хрущов чи Брежнєв? Хоч у них були криваві руки, вони самі цього зробити не могли. Це робили мільйони росіян, оскажених у своєму розгульності шовінізмі, озвірілих у пошуках заспокоєння для своєї розгубленої душі, очманілих візюєю великої Росії на цвінтарці сусідніх народів, найперше з них — українського. І після того всього нам ще хтось сміє говорити, що ми повинні дошукуватись приязні у росіян і знайти таких, що разом з нами захочуть нинішній їхній улюблений імперію?.. Це божевілля нашого часу! Жидівська нація не простила німцям смерти шести мільйонів жидів, і в особі Айхмана вони судили в Тель-Авіві увесь німецький народ перед жидівським судом, перед жидівським народом! На очах всього світу вони його засудили на смерть і повісили, не зважаючи на світові протести. А ми мали б простити росіянам смерть чи не в п'ятеро більшої кількості українців? Ми мали б простити їм море крові, море сліз і тисячний гомін беззрадного плачу мільйонів українських дітей, цих дітей, що ми їх звемо квітом і майбутністю нашого народу? Такого злочину наш народ прости не може! І цього злочину в очах світу не сміє зменшити факт, що це діялось на просторах Східної Європи, а не на передпіллях Парижу чи Лондону. Центральна Європа, по Берлін і Саксонію включно, покоштувала вже російських метод і до сьогодні у Відні та інших містах Німеччини та Австрії розказують з страхом про місяці російського панування. Тільки місяці! А Україна терпить цю наругу вже більше шістдесяти років, вже понад 300 років!

Німеччина заплатила за свої злочини важку ціну. Понад вісім мільйонів німців згинули у самій війні, сотні тисяч їхніх полонених загинули в тайгах Сибіру, німецька нація зійшла з одного з перших місць у світі; і хоч своєю покійною працею та всенароднім зусиллям німці піднеслися з дна свого падіння, все таки сьогодні вони є тільки одним з численних народів Європи і накинутий їм комунізм знищив цілі покоління їхньої молоді у Східній Німеччині. І що ще важливіше — їхні сусіди їм не простили і не забули, хоч назверх живуть вони з німцями мирно. Авшвіц, Лідіце і Орадур залишилися символами лихої слави німецької „культури“, і цього світ не забуває.

А чому б тоді світ мав забути злочини Москви, коли наслідком майбутніх подій, все це, що зробив злочинний російський народ в Європі та Азії, вийде наверх? Нашим обов'язком є світові відкривати очі вже сьогодні і не дозволити йому забути за російськими самоварами, частушками і водкою картини дійсної злочинності, хіворої ду-

ші цього несамовитого народу, як про це пише Юрій Вудка у своєму творі „Московщина“!

Недавно висвистала французька публіка виступ Большого Балету в Парижі. У світі щораз, то більше голосів на тему безжалісного використування дітей російськими спортознамимі властями, які завели терор у своєму спортивному світі, мовляв — „Здобудеш золоту медалю, добре, не здобудеш — будеш пскараний“. Щораз більше голосів про російську поведінку з чужинними журналістами у Москві чи Ташкенті. Світ пам'ятає справу Сімаса Кудірки.

Нам треба доскладати всіх старань, щоб виявляти перед світом російські злочини вже тепер, щоб створити світову опінію таку саму, як була створена опінія проти німецьких „герренфольківських“ злочинів у свій час. Це наше завдання, і якщо ми хочемо гідно відповісти Рік Української Дитині, то нам немає підстав відштовхувати пікніки із двомилевими ковбасами. Але нам теж не треба літи слізами і розпачати. Нам треба гостріти нашу власну національну спідомість, щоб у нас не було розгублених шукачів російської пріязні і російських приятелів, щоб кожний українець і кожна українка знали, що мають сказати чужинним журналістам. Нещасний Микола Хвильовий в останній хвилині скривив „Геть від Москви“, а скільки років перед ним сказав це Шевченко?.. Але ми призабули слова нашого генія тоді, коли рішалася наша доля, в час Визвольних Змагань, і за це нам тепер прійшлося покутувати, одним у неволі, іншим — на чужині. Ми досягли усвідомлення наших минулих помилок і ми зрозуміли, що виховання молоді це насправді майбутнє нашого народу, а не тільки порожня декларація.

Яскравим символом українських дітей і молоді в жорстоких умовинах російської окупації в Україні став Юрій Шухевич. Славна легенда та історична дійсність боротьби його великого батька рапчується злочином в очах російських імперіялістів, і воїни свою помсту виконали над тринадцятилітнім сином Командира Української Повстанської Армії. Від першого дня арешту ця українська дитина показала ворогам, що вона не відцуряється свого батька, павлаки, що син великого командира гордиться його чином і геройською смертю. У російських тюрмах Юрій Шухевич провадить все своє життя, а проте його не зламали. А світ мовчить за галасом джазових оркестрів святкувань Року Дитини...

Тим часом, український самостійницький рух поставив справу і долю української дитини на чоло своїх виховних завдань, і на П'ятому та попередніх Великих Зборах Організації Українських Націоналістів встановлено цілу низку рішучих і практичних порад, які тільки треба виконувати і які, в міру наших сил, ми провадимо в життя. Ми, проте, нарікаємо на нашу молодь, тут, на чужині, але це позитивне нарікання, присвячене ще кращій постановці справи національного виховання та збереження нашої молоді. Я дозволю собі заштутувати слова нашого великого гостя з України, Валентина Мороза, який сказав у промові до української молоді в Нью Йорку, 12-го травня 1979 року, таке — „... Ми пройшли випробуван-

ня пеклом... тут ви пройшли випробування раєм. І випробування раєм буває часом труднішим, ніж випробування пеклом...“ А даліше, він привітав нашу молодь такими словами: „Досі в мене перед очима червоне вишиття українське, вишиті сорочки українських дівчат, як вибух вулкану після дев'яти літ сірого небуття... Бачив сотні комсомольських зборів, але не бачив сotoї дози того вогню, того ентузіазму, який побачив в українській молоді Америки... Ви, українська молодь — чудова квітка, що виросла на чужому ґрунті...“

Думаю, що сама наша молодь не досяює того труду, тієї велетенської праці, яку ви, дорогі Пані, вклали в це, щоб Мороз міг побачити цю „чудову квітку“. Ви, дорогі Пані, є тими, хто часто працюючи поза домом, знаходили час возити малих дітей до школи українознавства, до українських церков, до СУМ-у, Пласти, до молодечих хорів, танцювальних гуртків та ансамблів, та ще до того знаходили час пересорбіти лекції українознавства з вашими дітьми дома, двісті разів на день повторити „говори по-українськи“, і виховати українських патріотів. За це вам глибока шана!

Взявши до уваги всі недотягнення нашої праці і життя в позитивних обставинах вільного світу, як рівно ж і всі негативи життя українських дітей і матерів в умовах ворожкої окупації в Україні, я все таки глибоко вірю у святі слова Василя Симоненка: „Народ мій є! Народ мій завжди буде! Ніхто не перекреслить мій народ;“

Вол. Хронович

НА СВЯТ-ВЕЧІР

Засяде нині вечером
Христос між нами за столом
і рідним в хаті стане.
Зі серцем серце зв'яже
І як давно старий міт каже:
на всіх з любов'ю гляне.

Спогляне ввечір той святий
На всіх, котрим він дорогий,
та білою рукою,
Хрест ніжний тихо покладе
На все, що в серцю їх святе,
що лучить їх з собою.

Засяде нині вечером
Христос між нами за столом
і з нами думкою полине
До тих, що були разом з нами,
Та нині сплять під могилками —
лягли за матір, за єдину.

(1920-ті рр.)

НА СУСПІЛЬНО-ГРОМАДСЬКІ ТЕМИ

Л. Рихтицький

СИМВОЛ ЗБРОЇ, СИМВОЛ ЖЕРТВИ І СИМВОЛ СВ. ПОКРОВИ

В цьому сторіччі, в обороні волі українського народу і самостійності його держави, від довгого часу вперше заговорила українська зброя.

Багато пропливло води у Дніпрі від часу останнього великого виступу українських збройних сил під Полтавою в 1709 році. Багато жертв поклав український народ у пізніших зривах і повстаннях, включно з великим повстанням Гайдамаків, але брак центральної організації та політичного спрямування цих зусиль не міг увінчати успіхом цього важкого, довгого та розпорошеного змагу. Щойно в цьому сторіччі український народ ставув на шлях перетворення в модерну націю і на цьому шляху вхопив зброю до рук вже у 1914 році. Але так, як людина народжується слабкою і немічною, так і народ потребує часу, щор дозріти і змужніти. Боротьба ніколи не може успішно проходити в чисто мілітарній ділянці, без відповідного політичного оформлення. Такого оформлення Україна не мала у Визвольних Змаганнях, хоч його початки вже тоді зродилися в думках нашого народу. Треба було однак цієї важкої невдачі, щоб українська нація усвідомила конечність відповідної політичної організації, яка у свої руки могла б взяти національні сили і зосередити їх із свідомою доцільністю на фронті святої війни за Самостійну, Соборну Українську Державу. І тільки політична свідомість українців довела до створення відповідного політичного і бойового центру, який оформився в Організації Українських Націоналістів і який дав живий і наглядний доказ, що при наявності політичного проводу навіть в найважчий і найбільш несприятливий час можна створити бойову армію та вести війну за волю. Це було суттю існування і боротьби Української Повстанської Армії і створеної нею легенди для українського фольклору і політичної науки для українського народу.

Зброя, свідома своїх завдань, політично керована зброя є і буде одиноким гарантам відновлення вільної Української Держави. Зброя є і буде легендою для української молоді і зброя буде знаряддям нашої перемоги. П'ятдесят мільйонів українців живе

в Україні, але вільною і незалежною вона не є. П'ятдесят дивізій майбутньої української армії, вмаршуванням до Києва із зброєю в руках, ладуть Україні волю і самостійність. Тому символ зброї в житті нашого народу має особливе значення. Козацька шабля ввійшла в пісні і думи нашого народу. Стрілецька рушниця продовжує її славу в нашій народній культурі. Але політичне і національне усвідомлення цього прийшло до нас щойно в цьому сторіччі.

Витворена стихійною традицією легенда про опіку Святої Покрови над українськими вояками знайшла своє офіційне підтвердження у спеціальному наказі генерала Романа Шухевича-Тараса Чупринки до Української Повстанської Армії і всіх українських збройних сил сучасного і майбутнього українського військового діла. Дух християнства є дуже сильним фактором нашого національного життя і генерал Тарас Чупрінка дав доказ повного зрозуміння його сили, зв'язавши українську зброю раз на все нерозривно з легендою Святої Покрови — Божої Матері, покровительки українського лицаря, запорожця, козака, стрільця, вояка, бійця і повстанця. Це був логічний і при тому одуховлений крок на шляху боротьби українського народу за свою долю, за волю і самостійність. Це є це один доказ, як може діяти свідомо національний провід, пов'язуючи для однієї, найбільшої національної цілі — волі і незалежності — всі духові і національної сили народу, свідомого своїх завдань. Може для декого цей факт має маловажне значення, але для кожного, хто колинебудь із зброєю в руці рискував своє життя на полі вояцької долі — свідомість цього факту в його найширішому духовому значенні є незрівняним імпульсом у боротьбі і одночасно спокоєм совіті і сумління за традиційним лицарським кличем: Бог з нами!

Так, Бог з нами, бо інакше ми вже не існували б, як народ, а тим більше, як нація. Але Бог допомагає тим, які собі самі допомагають, і український націоналізм, що став рушійною ідеєю та силою нашого народу в нашему сторіччі — проявив

вмілість організування, вмілість керування і сенс розуміння історії та її лекцій на майбутнє. Наш ворог збагнув суть і глибину цих змін серед українського народу і тому був убитий полковник Євген Коновалець напередодні Другої світової війни. Саме минуло двадцять років, коли в жовтні 1959 року був убитий Степан Бандера, друга світла постати української національної революції, під якої іменем спалахнула вся Україна тріскотом скорострілів і гуком гармат Української Повстанської Армії — генеральною, історичною пробою нашого народу перед великим зрывом української зброї, до якого наближаємося з кожним днем.

Бо зброя, в найширшому розумінні, не є тільки кріс, гармата, танк чи літак і ракета. Бойовики Організації Українських Націоналістів мали тільки пістолі в своїх руках, але їх армія була і є страшнішою нашему ворогові за десятки німецьких дивізій і сотні китайських армій, готових до наступу. Бо зброя це, в першу чергу, національна і політична свідомість і такою зброєю спершу орудували ці, хто пізніше створив Українську Повстанську Армію, хто створив антибільшевицький Бльок Народів, ці, хто створять може вже завтра українську національну армію. Також зброєю керував, створивши її, полковник Євген Коновалець і його велике діло розбудував і продовжував у світлі історії українського народу Степан Бандера. Освячена шляхетною ціллю боротьби за волю, така зброя — у її духовому і фізичному розумінні — стоїть під покровом Божої Матері, і в такому аспекті української легенди, української дійсності і української майбутності живемо і працюємо сьогодні ми всі, кому доля нашого народу справді не байдужа.

Духове поін'язання символу зброї і символу жертви є сьогодні невідступним складником української національної та історичної дійсности і хоч у наших руках в цій хвилі немає фізичної зброї, хоч немає з нами сьогодні живого Степана Бандери, обидва символи не відступають від нас і на крок в нашому великому поході до перемоги і відновлення української вільної державності. І тільки цілком природно, що в цьому духовому символічному світі націонації смаганнями і щоденному житті на чужині і в Краю, над територією і жертвою наших позиційних в'язнів в чужих тюрмах і таборах і над нашими готуваннями до майбутнього зриву проти ворога — патронує символ і присутність Святої Покрови. Вона передає сьогодні українським бор-

цям на всіх ділянках життя і боротьби есенцію заповіту і невмирущих сил Олега, Володимира, і Данила королівської України, Сагайдачного, Виговського і Мазепи гетьманської України, Шевченка, Лесі Українки, Франка, Міхновського, Петлюри і інших безчисленних борців нашої найновішої історії. Вона передає нам заповіт, що його останнім віддихом вищепав перед смертю Степан Бандера: здобудеш українську державу — або згинеш у боротьбі за неї. Ми клянемося над могилами Тих, що Впали:

Здебудемо!

ДОМАГАЮТЬСЯ ЗВІЛЬНЕННЯ ЮРІЯ ШУХЕВИЧА

Нескорелий Валентин Мороз сказав у Пітсбургі 25. 5. 1979 року на телевізії, русло 2:

....Юрій Шухевич сидить багато років тільки за те, що він був сином українського генерала. Понад 30 років! Тепер Рік Диггинс. Юрій Шухевич почав дитиною сидіти у стаїнських таборах. І мені здається, що це дуже слушна нагода, слушний час, щоби поставити питання про звільнення Шухевича".

Стейтсвій Сенат Апрілі 1979 року прийняв Резолюцію, в якій сказано: „Вимагаємо від Президента й Конгресу ЗСА розпочати переговори з ССР про звільнення Юрія Шухевича". Внескодавцем Резолюції був сенатор П. Юздейн.

ЗА ШО ДЯКУВАТИ?..

Окупаційна „Радянська Україна" ч. 174 з 1979 р. нацинулася з лайкою „Чорна нездячність" на громадянину Наума Каца і його родину з Вінниці, Україна, за те, що вони піважились, добивались праща і таки виїхали геть із советського „раю". Виїхавши за кордон, „сім'я зрадників" десь поневіряється у чорному світі зліднів і безправ'я", — пе кліпаючи очима, пише „РУ".

Наклеп на вільну вже жидівську родину та газета починала з опису дому, де жили п-во Каца. Виявляється, що в тім однім домі живи: росіянин Луковіков, грузин Швидебадзе, жид Кронштейн, а в кутку й українець Парикоза з родинами. Невже „РУ" не бачить, що мішанина не дає вимріяного „сов. человека"?

СКЛАД РЕДАКЦІЙНОТ КОЛЕГІї „ВІСНИКА"

Орган Організації Оборони Чотирьох Свобід України — місячний журнал „Вісник" — редактує Редколегія, до складу якої входять: Леонід Полтава — головний редактор, ред. Ігнат Білинський — голова Головної Управи ООНСУ, д-р Михаїло Кущін, Лев Футала, ред. Володимир Левенець, редактор „Сторінки Об'єднання Жіноч ООНСУ" п-я Алла Давиденко-Коссовська.

Богдан Лівчак

БУТИ У ВСЬОМУ ЧИСТИМИ

Зараз ми маємо серед нас одного із найвизначніших борців за волю, самостійність і соборність України — Валентина Мороза. Не знаємо, чи там в Україні народ створив вже якісь пісні у честь цього одного з найвизначніших борців поневоленої, але нескореної України. Ми маємо його серед нас, живого борця за волю України, який перетерпів страшні муки у боротьбі з московськими поневолювачами-катами.

Вже в минулому, що за геть. Б. Хмельницького був національний герой Морозенко, який цілковито віддав себе задумам гетьмана Хмельницького і згинув у бою з поляками. Народ його оцінив і створив про нього пісню, як героя збройного чину. Тоді в минулому, як співаємо у пісні „вся Україна плаче“ за преславним козаком Морозенком, так і ми тут, і вся Україна плакала над долею нашого героя — воїна нескореної України — Мороза.

Зненацька пролунала вістка, як подала телевізія увечері 27 квітня 1979 р., що у Нью Йорку серед п'ятьох звільнених з московської каторги є й Валентин Мороз! Українська Філадельфія готувалась якраз провести демонстрацію в обороні В. Мороза і других українських каторжан, запроторених у московські тюрми. Демонстрація відбулася, але вона перейшла у вияв найбільшого ентузіазму в честь визволеного Мороза, який прибув на цю небувалу маніфестацію. Годі було повірити, що це дійсно цей московський каторжник опинився серед нас на волі.

Сам Мороз у слові заявив, що він сподівався сердечного привітання, але те, що він побачив, перейшло усі його сподівання. А вигляд цього московського каторжника витискав з очей слізози. Ми бачили В. Мороза вже одягненого в цивільний одяг, ми не бачили його у тім каторжнім лахмітті „найгуманішої“ московської тиранії.

Згодом, 6-го вересня 1979 р., през. Картер помилував чотирьох ув'язнених порторіканців, між ними один, Оскар Коллязо (64-річний), був засуджений на досмертну тюрму за замах на през. Трумана в 1950 р., а три інші обстріляли Палату Репрезентантів в 1954 р., поранивши п'ятьох конгресменів. Під час атентату на през. Трумана згинув один сторож. Ці три інші були засуджені на реченці до

75 років. Президент Картер помилував їх із „гуманічних зглядів“.

Можна б на тім і закінчити цю новинку. Та це не так. Вправді, ці люди діяли із спонук політичних, вони обстоюють право Порто Ріка на незалежність. Їх хоплено зі зброєю в руках, вони поранили конгресменів, при атентаті на през. Трумана загинула одна особа. Вони дістали такий вимір кари, який передбачає закон.

Їх показували на телевізії, як випускали на волю. Непоінформована людина не могла б повірити, що ті люди відсиділи такі довгі роки. Їхній зовнішній вигляд не виявляв ні фізичного виснаження, ні перевтоми. Не видно було нічого з того, що ми мали змогу бачити на нашему московському каторжникові В. Морозові, якого „провіна“ — це написання кількох есеїв, за які тут, в Америці, можна б дістати ще й літературну нагороду!

Сатана московський боїться правди.

Згадаймо дещо з минулих літ, коли В. Мороза засудили московські опричники. Проходили роки нерівного бою Мороза там, за гратаами московських катівень, і нас тут, у вільному світі.

Колись писала Л. Українка, волинянка, землячка В. Мороза:

„Коли я крицею зроблюсь на тім вогні,
Скажіть: нова людина народилась,
Коли зломлюсь, не плачте по мені —
Скажіть, чому раніше не зломилася!“

На суді в днях 17—18 листопада 1970 р. В. Мороз заявив судейським опричинкам: „Ви внесли в сучасний, післясталінський етап українського відродження те, без чого він був би ще недозрілим і недопеченим, ви внесли елемент жорстокості. Віра виникає тоді, коли є мученики. Їх дали нам ви“. І даліше: „Це значить, що суспільний організм, в якому ми живемо, вступив у таку форму розвитку, коли репресії вже дають зворотний ефект. І кожна нова репресія буде тепер новим бумерангом... Буде суд. Тож будемо битись. Тепер потрібно, щоб хтось показав приклад твердості. Випало мені... Тяжка це місія. Сидіти за гратаами нікому не легко. Але ж не поважати себе — ще важче. І тому будемо битись“. („Замість останнього слова“).

Ось так і почався бій, страшний, нерівний, се-

ред диких обставин і ще дикіших, озвірілих тюремних опричників, які за вказівками згори діяли як найбільше безоглядно, щоби довести катожника В. Мороза до покаяння, зламати людину душевно.

Про це говорив Мороз на суді: „Єдиний Мороз, з якого ви мали б велику користь — це покірний Мороз, що написав покаянну заяву. Але такого Мороза ви не дочекаєтесь ніколи“.

І не дочекались такого московські виродки, але і не опускали своїх диявольських пазурів, придумували щораз новіші, більш рафіновані методи нищення людини.

Пройшов довгий шлях голодівки... Постороння людина, Джеррі Лейбер, прирівняв фізичний стан і вигляд В. Мороза до „дротяного кістяка“. Він пише: „Бачив багато дечого за десять років у тюрмі, але важко уявити, що людину можна довести до такого стану, це щось як знимки з оцілілих жертв Авшвіцу. Очі, ні, я не в силі передати того, що я бачив у його очах“.

А тут той, за словами Джеррі Лейбера, „дротяний кістяк“, той біблійний ізраїльський Давид, який став до бою з московським Голіјтом, — писав до родини: „Я живий, фізичних сил у мене немає, але духовно тримаюся міцно. Іду під Божим Знаменем, а Бог це могутність. Він нам допоможе подолати те зло, що як гора стоїть перед нами. Вітай друзів — близьких і далеких, що турбуються за мою долю“...

Це все діється без ніяких скрупулів. Ось недавно вожака Брежнєва дав відзначення своєму підручному Андропову, з нагоди 65-ліття, і хвалив його, що у нього „чисті руки“ (лапки мої, Б. Л.).

У випадку Миколи Руденка і його дружини, то ці „гуманісти“, московські звірники, вдалися до шантажування, показували Руденкові у тюрмі усякі фото, які мали б компромітувати його дружину. Руденкові у тюрмі говорили: „Ви самі розумієте, що ми слідкуємо за вашою дружиною і не можемо вдавати, що нічого не знаємо. Напишіть їй, щоб опам'яталася, а то ми будемо судити її за погану поведінку“. („Америка“, 29 травня 1979).

І серед нас, на емігрантщині, знайшлися деякі особи (навіть українського роду), хоч би ген. П. Григоренко, який твердить, що це, що там діється, це є вислідом інтернаціонального складу московського правління, що нічого подібного не діялося б, коли заіснувала демократична форма правління! На це можна відповісти, що це мрія „стятої голови“.

Ось що говорить про ці справи В. Мороз („Аме-

рика“ від 2-го червня 1979): „Захід є під впливом ілюзій, що демократизація Росії усуне меч Дамокла, вістря якого лежить на Ельбі, а волосинка тримається в Москві, на Кремлі. Справа в тому, що після-комуністична Росія — буде ще більше російська, ніж теперішня, і буде ще більшою загрозою для Заходу. Я добре знаю російську ментальність і можу ствердити, що якщо дати Росії до вибору демократію без імперії, чи імперію без демократії, Росія вибере імперію. Єдина реальна сила, яка може розвалити російську імперію, а отже і відвернути загрозу ядерної війни — це національні рухи в СРСР і на Сході Європи. Тільки вони розвалять імперію“.

А тут ще один приклад, ще з царських часів, який наглядно заперечує теревені про інтернаціональну суміш московського ханату. Всім нам добре знаний чекіст польського роду Фелікс Дзержинський. В роках 1928-30, ще в гімназії, читав я книжку, життєпис про цього чекіста, в польській мові і автора поляка, який старався вибілити оті кроваві злочини поляка-чекіста Ф. Дзержинського як шефа Че-Ка. Прізвище того автора я зараз не пам'ятаю, зрештою, це не найголовніше.

Завданням автора-поляка було применити, чи взагалі виправдати, подати причини, які довели до того, що Ф. Дзержинський ступив на шлях чекіста — звіря в людській подобі. Дзержинський працював у комуністичнім підпіллі, був заарештований і сидів у слідчій тюрмі. До нього примінювали усякі способи терору, щоб дістати зізнання, але це ніяк не помогло. Тоді московські опричники, які і зараз не перевелися, ось що задумали: завели Дзержинського в кімнату із загратованою стіною (щось як тут в Америці), а в другій кімнаті була його наречена, яку ті московські звірі, на очах Дзержинського, знасиливали. Він у своєму безсильлі, вражений як звір у клітці тим хамством московських посіпак, кинувся зубами на гратеги, які відділяли його від нареченої, і виламав усі свої зуби.

Не маю я наміру подавати це як облегшуючий фактор для майбутнього звироднілого чекіста Дзержинського. Однаке, це лише доказує, що ніякі патякання про інтернаціональну суміш сучасного Че-Ка — КГБ не мають жодного глузду, бо ця сама московська зграя існувала за царів і ця є й зараз у „гуманному“ катожному царстві русских надлюдів.

І всякі теревені про „еволюцію“ — це порожні слова.

Коли наш тепер Патріярх Йосиф I, колишній Митрополит — Архиєпископ Сліпий відбував свої каторжні роки у тім московськім „раю“, тут, в Америці, в Чікаго кардинал Кушінг 6-го травня 1962 р. ось так висловився про тодішнього Митрополита-Ісповідника: „В довгій історії Церкви є мало, якщо взагалі є такі ісповідники і мученики за віру, що так довго терпіли“. Дальше пригадує цей кардинал, як це в перших віках християнства мучено вірних, але це тривало коротко, а Архиєпископа Сліпого вже майже половину його сороклітнього священства піддають тортурам душі і тіла. „Молімся, — казав тоді кардинал Кушінг, — за Архиєпископа Сліпого, одного з найбільших ісповідників за віру від початків християнства аж по сьогодні, і за всіх інших утисканих комунізмом, яких він став символом“.

Кардинала Кушінга немає в живих. Наш Митрополит-Архиєпископ Патріярх Йосиф I вже 16 літ у вільному світі. Вже й другий каторжник з молодшої генерації, В. Мороз, також на волі, а скількище є тих, як казав кардинал Кушінг, утисканих московськими сатрапами, які вже 30 років страдають по московських каторгах, як Ю. Шухевич, С. Караванський, тепер знову засуджений на 15 р. Л. Лук'яненко? До болю стискалося серце, як ми у Філадельфії вітали В. Мороза, а він, сам виснажений, підійшов до портрету Л. Лук'яненка, підняв угору і висловив найгарячіше бажання, щоб усі ми доклали зусиль, аби і Л. Лук'яненко якнайскорше опинився на волі серед нас.

Коли ми вже коло Лук'яненка і Мороза, то не зашкодить згадати про такий випадок. У 1978 р., в гарячому липні, відбулася у Філадельфії демонстрація в обороні Л. Лук'яненка, після його понового засудження. Бачучи, що один пан носить величного розміру портрет В. Мороза, я вирішив йому допомогти, уважаючи, що для нього це затяжко. Ми удвох стали носити портрет В. Мороза, хоча пан цей твердив, що йому не було б тяжко носити В. Мороза живого з пошани до нього. При кінці демонстрації ми поставили портрет В. Мороза на клітку, яка уявляла тюрму, в яку посадили московські сатрапи і Л. Лук'яненка. Ніби сліпий випадок, що ми їх обох разом зіставили, та в дійсності — вони обидва є в дуже великій приязні. Про це буде ще мова.

Тепер приглянемося дещо ближче до особи В. Мороза. Читали ми його писання, які продісталися на Захід. Вглиблюючись у ці його праці, можна було з певністю ствердити, що не для всіх тут, у вільному світі, будуть ці писання сприємливі.

Ось що писав про В. Мороза — Василь Маркусъ („Овид“, осінь 1974 р.): „Він сьогодні сумління української нації по обидва боки бар'єри. Мороз — символ України 1970-их років, як символом поневоленої України в 1850-их роках був засланий на каторжну муку Шевченко. Всестороннє обдарованість — історик, письменник, поет, а понад все — жертвенний до краю й ідейний громадянин — у чорні дні життя народу, зважився на нерівну героїчну боротьбу, не лише проти сваволі й ворожого зашморгу над Україною, але й проти рідного опортунізму, вислужництва, крутійства, гіпокризії“.

А що читаемо і чуємо сьогодні, коли цей самий В. Мороз прийшов до нас сюди, у вільний світ?

У „Свободі“ УНСоюзу з 13-го липня 1979 р. був редакційний коментар „Ікона і жива людина“. Там читаемо: „В. Мороз між нами на волі, хоча в останніх роках його ув'язнення надходили вже деякі триважні вістки про його суперечності з іншими політичними в'язнями та взагалі, щодо його поведінки“.

Коментар, закінчується сльозоточивими словами... „За що мене б'еш, брате?..“

Не довелося довго ждати, коли на цьому самому місці у „Свободі“ від 28-го липня 1979 р. ці ж самі „моралісти“ побили таки самого Мороза в коментарі „Прогавлена нагода“. Вони там пишуть: „Від цього основного принципу, на жаль, відбився В. Мороз у своїх свідченнях, переситивши їх своїми власними суб'ективними твердженнями та заявою, що „зайвим“ було б подавати конкретні приклади порушень прав людини в ССР. Більш того, деякі з його тверджень були надто контроверсійними, а то не на місці, беручи до уваги ціль і завдання комісії, перед якою він зізнавав“.

Закінчуючи, коментатор „поучає“ В. Мороза, мовляв, „завданням свідків перед урядовими комісіями є інформувати, а не повчати їх“.

Треба додати: за що ви, панове, б'єте В. Мороза — „нарід бо має право знати“ (це є твердження самої ж таки „Свобода“ (з 13 липня 1979 р.).

(Закінчення буде)

•••••••••••••••••••••••
**ЧИТАЙТЕ І ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ „ВІСНИК“!
 ЖЕРТВУЙТЕ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД ЖУРНАЛУ!**

Володимир Гаврилюк

ГАНТЕРІВСЬКЕ СОКРОВИЩЕ

Тут, біля філігранної святині та дзвінички,
що мов жіночі фігурки здерев'яніли
в ритуальному танку,
бринить прайсторичний, хороводно-літургійний
мелос.

А навколо звелись індіянські бори
на індіянській верховині.

Внизу, — крутим яром
пливе, спотикаючись об кам'яні брили,
струмина ріки,
що досі розважає
наїжені глухими лісами
гори мітичних Котобоїв.

Вночі,
будиться
здерев'яніла жриця святині
і її служебка дзвінички
та суворе замчище Гражда.

З далекої країни
долинає тут іноді
в пізню пору ночі
музика
древнього чину жреців-трембітарів.
Завмирає плюскіт річкової води.
Стихає шум лісових верховин.
Все поринає в молитву зір,
в наземні мерехтіння всесвітів.

Гантер (2 вересня 1978).

З ДОКУМЕНТІВ

ІЗ ЛИСТА ДО ПРЕЗИДІЇ СКВУ

Головна Управа ООЧСУ висловлює своє здивування проголошеним Президією СКВУ комунікатом з дня 16 серпня 1979 р., в якому Президія СКВУ заявляє, що „не мала жадного впливу і не несе жадної відповідальності за цілу низку контроверсійних тверджень і заяв Валентина Мороза під час його публічних виступів“.

Цього роду комунікат вказує на те, що ті члени Президії, які схвалили цей комунікат, не були свідомі компетенції і статутових прав СКВУ, бож як може Президія СКВУ узурпувати собі право вимагати від будь-якої особи відповідальності перед СКВУ за її твердження чи заяви? Президія СКВУ не відповідає навіть за заяв членів Президії і Секретаріату СКВУ, хіба що вони виступають як делеговані представники Секретаріату СКВУ.

Це ж тільки в тоталітарних комуністичних державах людина відповідальна перед урядовими чинниками за свою заяву і твердження. Важко зрозуміти, як могли не усвідомлювати цього присутні на засіданні члени Президії СКВУ, схвалюючи комунікат, який надщерблює авторитет СКВУ.

Якщо будь-хто не погоджується з твердженнями С. Мороза, який має повне право на свободний вислів думки, бож живе тепер у вільному світі, то дана особа має таке ж саме право висловити свій — інший погляд на дочину справу.

Роз'сланий комунікат приніс шкоду авторитетові СКВУ й тому, щоб направити помилку, Президія СКВУ повинна відкликати це неіродумане ствердження про відповідальність за заяву В. Мороза.

ГУ ООЧСУ

ІЗ ЛИСТА ДЦ УНР

Президія
Світового Об'єднання Прихильників ДЦ УНР в екзилі.
До Секретаріату СКВУ

Високоповажані Пані і Панове!

Уже від давшого часу наша громадська опінія, а з нею і ми, члени Об'єднання Прихильників ДЦ УНР в екзилі, в цілому світі занепокоєні ситуацією з Централі СКВУ. Діяльність, а радше брак діяльності центральних органів цієї нашої найвищої установи в діаспорі викликує дуже поважні турботи.

На жаль, замість присвятити всю увагу найважливішим для нас справам, Секретаріат СКВУ поринув у нові загострені конфлікти, осередком і причиною яких — Президент Секретаріату п. Микола Плавюк. На нашу думку, навіть якщо б п. М. Плавюк мав рацію, він повинен для добра справи безповоротно уступити з посту Президента СКВУ. Особисті амбіції він повинен підпорядкувати громадському добру. Тим більше він це повинен зробити, що він таки зовсім рації не має. Обінмати такі два пости, як Президент СКВУ і голова ПУН, це таки кричущий і недопустимий конфлікт інтересів. На пості Президента СКВУ він мусить бути сторою з галично-громадського, на пості голови ПУН — партійного. Так зване зречення на два роки з головства ПУН є тільки маневром, бо на ділі, а на це є безліч неоспоримих доказів, він ПУН-ом кермує.

Іншою справою, що обурює велику частину суспільства, є комунікат СКВУ від 16 серпня 1979, присвячений спеціально справі В. Мороза. Кому був потрібний такий комунікат? Щоб ще більше колотити наші внутрішні справи, щоб каламутити воду? Хто закидав Президії Секретаріату, що вона відповідальна за твердження і заяв В. Мороза? Ніхто ж таких закидів навіть не збирався робити Президії СКВУ, а вона тільки для якихось своїх власних цілей вмістила точку 4 цього комунікату, щоб поглиблювати контроверсії в нашому житті. А що перешкоджає Президії Секретаріату „посилити акцію, розпочату Президією...“? Та ж точка 5 має на меті підго-

З ЖПТЯ ВІДДІЛІВ

ВІДЗНАЧЕННЯ 50-ЛІТТЯ ОУН В РОЧЕСТЕРІ, Н. Й.

За ініціативою 25-го Відділу ООЧСУ та при співпраці споріднених Організацій Визвольного Фронту, 28-го жовтня ц. р. відзначено в Рочестері 50-ліття ОУН.

З нагоди цих святкувань у церкві св. Богоявлення Господнього парох о. Василь Осташ відправив св. Літургію в наміренні українського народу, в якій активну участь взяли: Пласт, СУМА, Т-во кол. воїків УПА, станиця кол. воїків УНА, відділ ОЖ ОЧСУ, 25-й Відділ ООЧСУ зі своїми організаційними прапорами. Після Служби Божої о. Василь Осташ відслужив Панахиду за всіх поляглих за Волю України членів УВО, ОУН, УПА та відомих і невідомих борців.

Потім в Українському Домі, який є приміщенням Українського Визвольного Фронту міста Рочестеру, завершено ті святкування святочним бенкетом-академією, як звеличив свою присутністю гість з Європи д. І. Кашуба.

Відомий суспільно-громадський діяч Рочестеру проф. Б. Губка, як голова підготовчого комітету, відкриваючи бенкет, представив членів почесної пре-

зидії. Згідно з українським традиційним звичаєм, о. В. Осташ відкрив бенкет молитвою, благословляючи страви, дбайливо приготовані шановними панями з ОЖ ОЧСУ.

Головним промовцем дня був ред. І. Кашуба, який у глибоко опрацьованому рефераті проаналізував історію творення ОУН, її велетенську працю у відродженні українського національного „Вірую“ та її керівну роль в авангарді боротьби українського народу останніх 50 років наших змагань.

У мистецькій частині виступав відомий співочий СУМ-івський ансамбль „Троянди“, у склад якого входять: Леся Балко, Галія Дністрян і Дарія Гавришків. Культурно-освітній референт п. Василь Базюк рецитував відповідно підібрану поему. За мистецьку частину відповідав голова управи 25-го Відділу ООЧСУ п. Петро Балко.

Парох церкви св. Покрови с. Анатолій Ситник закінчив бенкет заключним словом і молитвою.

Ту святочну академію-бенкет закінчено відспівуванням українського національного гімну. — Н. Н.

ОДИН НЕВЕЛИКИЙ ВІДДІЛ ООЧСУ

Чи один у полі воїн, чи не воїн? — залежить від того, хто він, які якості має, як виконує своє завдання, яку має ідейну наснагу.

Довгі роки невеликим чисельно Відділом ООЧСУ ч. 5 у Гартфорді, Конн., керує знаний суспільно-громадський і політичний працівник п. Петро Шагай, секретар п. Василь Хімчак. Відділ ООЧСУ активно співпрацює з Відділом ОЖ ОЧСУ під керівництвом невтомної діячки подруги Софії Радьо та з ін. Організаціями УВФронту на тому терені, як і з Централею в Нью Йорку.

Автор цієї замітки коротко перебував у Гарт-

товити ґрунт для пересунення вини за невдачі власне на В. Мороза!

На кінець просимо, щоб органи СКВУ інформували суспільність про те, чим вони займаються. Звіти зі засідань ніякою інформацією не є. Засідання є тільки маленькою частиною діяльності СКВУ.

Остаемо з правдівю пошаною

С. Букшована, голова
К. Ситник, секретар

17 вересня 1979 р.

форді в інших правах і, маючи півгодини вільного часу, переглянув частину великого архіву Управи Відділу ООЧСУ, зокрема з англомовної кореспонденції.

Наведемо кілька прикладів.

У висліді ділового листування Відділу ООЧСУ з Гартфорду — стейтовий конгресмен Стюарт Б. МекКіні писав до Державного Департаменту 15 жовтня 1974 р.: „В останніх тижнях я одержав багато листів від українців, які прохають, щоб Держдепартамент виявив своє негодування з приводу негідного трактування українських політичних в'язнів у ССР, у тюрях і кацетах“. Автор домагається реакції, особливо у справі Валентина Мороза, який тоді перебрав у Владімірській тюрмі — „видатний український історик“. Приклавши фотокопію цього листа, дост. С. МекКіні писав до Управи Відділу ООЧСУ в Гартфорді, що він негайно буде голосувати за резолюцію Конгресу в обороні Валентина Мороза та ін. Нескорених.

Впливовий сенатор Ейб Рібікофф у листі з 11

В АСТОРІЇ — 20-РІЧЧЯ СМЕРТИ СТ. БАНДЕРИ

З ініціативи 35-го Відділу ООЧСУ в Асторії та заходом ОУВФронту в Асторії відзначено 20-річчя трагічної смерти Провідника ОУН сл. п. Степана Бандери Панахидою та Жалобними сходинами. В неділю 21 жовтня 1979 р., після співаної Служби Божої в українській католицькій церкві Чесного Хреста, відправлено урочисту Панахиду парохом о. Христофором Войтиною, ЧСВВ, на яку прибули з

жовтня 1974 р. повідомив Управу Відділу в Гартфорді, що він спонзорував Резолюцію ч. 392, спільно із сенатором Р. Тафтом, в обороні В. Мороза, з вимогою його звільнення. „Можете бути певні, Панове, що я й надалі боронитиму людські права усіх тих, кого переслідують в СССР“.

Конгресмен Рональд А. Сарейсія, потвердивши отримання листа від пп. П. Шагая — голови Відділу ООЧСУ і секретаря В. Хімчака (з проханням підтримати Резолюцію сен. Тафта в обороні В. Мороза та всіх прав Поневолених Націй), закликає членство ООЧСУ і представників Поневолених Націй продовжувати важливу діяльність в обороні переслідуваних людських одиниць і народів у Сов. Союзі. Понадібні листи Управа ООЧСУ одержала від члена Конгресу п-і Еллі Грассо, від сенатора Ловелла Вайке-ка, Мол., конгресмена Вільяма Коттера та ін. американських законодавців.

Ми занотували кілька позицій в іншій частині англомовного архіву гартфордського Відділу ОOЧСУ, з 1979 року. За підписами голови і секретаря Управи Відділу пішли в липні 1979 р. листи-запрошення до губернатора стейту Коннектикат п-і Еллі Грассо, до посадника м. Гартфорду Джорджа Атесона, до конгресмена Вільяма Р. Коттера та до конгресмена Кристофера Дж. Дадда, з проханням прибути 23 вересня на величне свято в Гартфорді, з нагоди 50-ліття ОУН. У повідомленні зазначено, що на святі виголосить промову проф. Валентин Мороз.

Не знаємо, хто із запрошених американських законодавців мав змогу прибути на святкування, і не є тут для нас важливe: важлива активна громадська праця 5-го Відділу ОOЧСУ в Гартфорді.

Читаючи це ділове листування, приходиш до висновку, що щоб бути добрым американцем — треба спершу бути добрым українцем. (Л. П-а).

прапорами представники 35-го Від. ОOЧСУ, Осередку СУМА ім. Мих. Сороки та ОЖ ОУН. Панахиду з отцем відспівав церковний хор під диригентурою О. Длябога.

Спісля в домівці СУМА при 34-14 31 авеню відбулися Жалобні сходини. Сцену прикрашував великий портрет Степана Бандери з червоно-чорною стрічкою, перед яким були поставлені квіти. На стрічці золотими числами п. Бурик зобразив дати 1959-1979. Сходини при повній залі відкрив голова 35 Відділу ОOЧСУ в Асторії Мирослав Сентій, привітавши присутніх і вказавши на значення таких сходин, на які прибули провідні працівники ОУВФ в Асторії: голова Сентій і його заступник д. Галатин та секретар Петро Бурик, який розмальовав плякат, видав летючки й удекорував залю; від ОУЖ ОУН заст. голови п-і Стефанія Рудик, секретарка Стефанія Наум, касирка п-і Стефанія Тур. Від Осередку СУМА в уніформі прибув голова Іван Вітюк з групою сумівців й сумівок в уніформах. М. Сентій привітав прелеганта мгр. Осипа Рошку та передав ведення сходин д-рові Ол. Соколишинові. Перебираючи ведення сходин, він зачликав вшанувати пам'ять Ст. Бандери хвилиною мовчанки, та після вступних слів й заподання програми попросив до слова мгр. Осипа Рошку, відомого активного діяча СУМ-а в Європі й Америці.

Доповідник вказав на геройчу постать української нації половини 20-го століття, провідника ОУН сл. п. Ст. Бандеру, якого вбила Москва, однак він живе далі й є прапором української визвольної боротьби в Україні.

Про Степана Бандеру в літературі й мистецтві говорив д-р Ол. Соколишин, покликаючись на недавно видану Головною Управою ОOЧСУ працю письменника, члена Світової Управи АДУК Леоніда Полтави: „Образ Степана Бандери в літературі і мистецтві“, з багатою документацією, в тому і з української філятелії — поштових марок Підпільної Пошти України. Його доповідь була дополнена декламацією вірша „Безсмертному“ авторства „Жінки з-над Дніпра“, яку по-мистецьки виголосила п-і Стефанія Наум, перед портретом покійного Провідника ОУН Ст. Бандери. Присутні нагородили її рясними оплесками.

Жалобні сходини закінчено відспіванням „Не пора“ та висловом подяки для виконавців, учасників

Леонід Полтава

ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ВІЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ В ЧІКАГО

(Закінчення)

31-Й ВІДДІЛ ООЧСУ В ПАЛАТАЙНІ, ІЛЛ.

Історія створення її активічної праці 31-го Відділу ООЧСУ в Палатайні, Ілл., у місті на північний захід від Чікаго, досить докладно висвітлена в „Історії ОOЧСУ“ (1946-76 рр.), на стор. 270-272, куди її скеровуємо зацікавлених.

Невелика група загартованих в національній праці друзів і подруг (жіночтво організоване у Відділі ОЖ ООЧСУ) досягла в цій місцевості визначних успіхів у тісній співпраці з іншими Орг-ціями УВФронту, з Церквами та усім свідомим громадянством.

Збудований у 1975 р. просторий і гарний діл СУМА-ОЧСУ став кузнею праці для добра української людини і України. Більшу частину фінансових тягарів несе, звичайно, 31-й Відділ ОЧСУ — батьки й дідуся та бабує сумівської молоді. Діяльність ОЧСУ відбувається за вказівками Головної Управи ОЧСУ, з повним використанням різних нагод і можливостей для зміцнення української громади, яка в Палатайні зростає в останніх роках, та для ширення між американським довгіллям української правди.

Управа 31-го Відділу ООСЧУ: дд. голова Євген Васюнець, заступник Аркадій Мороко, секретар Михайло Гнитка, організаційний референт Григорій Сачек; Контрольна Комісія: голова Михайло Которинський, член Євстахій Шевчук; Товариський Суд: Мирон Лущак, Петро Когут, Петро Шевчук (1977 р.).

У 1978 р. Управу активного 31-го Відділу ООЧСУ в Палатайні очолював д. Михайло Сорока.

三

ВІДДІЛ ОБ'ЄДНАННЯ ЖІНОК ОЧСУ В ЧІКАГО

Відділ Об'єднання Жінок Оборони Чотирьох Свобід України є в Чікаго наймолодішою посестрою Організації УВФронту, бо й ОЖ ОЧСУ постало лише 10 літ тому. Але за це перше десятиліття подруги з ОЖ можуть похвалитися дійсно великими осягами.

та співорганізаторам. При тій нагоді розпродано більшу кількість примірників твору „Образ Степана Бандери в літературі і мистецтві“, як також присутні пожертвували на кілька збіркових лист: на пресу, політв'янів, пам'ятник.

Присутні розійшлися в надхненному настрої, боротьба за Самостійну Соборну Українську Державу нескореними й одержимими в Краю далі продовжується, а ми, як запілля того процесу, маємо святий обов'язок всецільно допомагати Україні.

Д-р Ол. Соколишин

Для зовнішньої праці використовуються різні нагоди. Так, членки ОЖ ОЧСУ брали участь у Дні Американського Прапора, у відзначуваннях Тижня Поневолених Народів, щороку ставлять на видному місці з відповідними написами Ялинку для дітей політв'язнів Москви в Україні і т. п. Понад 50 активних подруг зібрали тисячі підписів під петиціями в обороні політв'язнів, у тому числі Олеся Сергієнка — сина Нескореної Оксани Мешко, яку Головна Управа ОЖ ОЧСУ під керівництвом п-ї мгр. Уляни Целевич проголосила в 1978 р. — Матір'ю Року. Одну з таких петицій Відділ ОЖ ОЧСУ переслав безпосередньо на руки дружини президента Дж. Картера — п-ї Лінді Картер у Вашингтоні.

Активне жіноцтво з ОЖ ОЧСУ вміло використоює різні нагоди для зовнішньо-політичної діяльності. Так, для прикладу, навіть на, здавалося б, сuto розваговій американській імпрезі любителів спорту, що відбувається щороку влітку на озері Мічіген — „Венецька Ніч“ — подруги з ОЖ ОЧСУ роздали чимало листівок інформаційного характеру про Україну, а на хвилях озера гордо пропливав чудово прикрашений, з синьо-жовтим національним прапором човен „Україна“. Подруги беруть участь у міжнародних виставках у Чікаго, де мають нагоду показувати красу українського народного мистецтва, зразки вишивок, різьб, килимарства і т. д., знайомлять відвідувачів з особливостями української традиційної кухні. Під час Різдвяних Свят пані з Відділу ОЖ ОЧСУ роздали з 2,000 примірників переписів українських страв на Святий Вечір: американки, побачивши зразки таких страв чи й скуштувавши їх, самі проходили переписів, а при тім більше довідувались про Україну та нашу національну не лише страву, а й Справу.

Звичайно, багато праці провадиться внутрі Відділу. На потребу відповідного балансу між зовнішньою і внутрішньою працею вказувала ще перша голова Управи Відділу п-і Надія Голяш — вояк легендарної героїзмом УПА. Для українського виховання молодшого покоління та збереження традицій, наприклад, Відділ ОЖ ОЧСУ влаштовує, спільно з Відділом ООЧСУ, традиційні Обжинки, або й просто товариські забави, прибуток із яких іде на потреби Відділу, а видатків, при такій активній праці, немало. Членки ОЖ ОЧСУ беруть участь у зберікових кампаніях: на Визвольний Фонд, на Рідну Школу, на Український Музей у Чікаго, а в 1978 р. також на потреби СКВУ, особливо великі у зв'язку з відбутим III Конгресом СКВУ в Нью-Йорку в листопаді 1978 р.

III Конгресом СНДУ в Нью-Йорку в листопаді 1978 р. На відзначення першого 10-ліття праці Відділу ОЖ ОЧСУ відбувся в 1978 р. бенкет у залі Дому СУМА, з участию репрезентантів усього організованого українського світу. Бенкет відкрила голова Відділу ОЖ ОЧСУ п-і Ольга Федак, господарем свята була п-і Надія Голяш. Крім офіційної частини, була й мистецька частини програми, з виступом хору при Відділі ОЖ ОЧСУ в Чікаго, під диригуванням п-і Христини Рущицької, при фортепія-

новому супроводі композитора проф. В. Шутя, співом сумівського хору, показом української ноші з рамени Відділу ОЖ ОЧСУ в Сиракузах та ін. Тоді ж письменниця Мирослава Ласовська (Крук) вручила нагороду з фонду їм. Лариси Целевич композиторові проф. Ігореві Білогрудові за нову кантату „Сонце свободи“ до слів поетеси Ганни Черінь. Вже сам короткий перебіг програми цього вечора показує яку цікаву і цілеспрямовану та різноманітну працю провадить Відділ ОЖ ОЧСУ в Чікаго.

Десять років тому було у Відділі тільки 30 осіб, тепер Відділ нараховує 93 членок. Але, звичайно, таємниця успіху не в кількості, а в якості цих невтомних українок-патріоток.

* * *

Управа Відділу ОЖ ОЧСУ в Чікаго: голова Ольга Федак, заступниця голови Софія Колодій, 2-га заступниця голови Стефанія Галамай, секретарка Надія Стельмах, фінансова референтка Надія Голяш. (1978 р.).

*

ВІДДІЛ ОЖ ОЧСУ В ПАЛАТАЙНІ, ІЛЛ.

Відділ Об'єднання Жінок Організації Оборони Чотирьох Свобід України був створений у Палатайні, Ілл., за ініціативою голови Головної Управи ОЖ ОЧСУ п-і мгр. Уляни Целевич у 1969 р.

Саме життя підказувало потребу створення такого Відділу в місцевості, де віддавна іраціонав Відділ Юнацтва СУМА, перетворений у 1968 р. в Осередок СУМА ім. полк. Д. Вітовського, Українознавчча Школа, 31-й Відділ ООЧСУ, заснований ще в 1958 р. Вже існуючі Організації УВФронту не могли охопити усіх ділянок праці, зокрема ті, що ними зайнялось організоване патріотичне жіночтво ОЖ ОЧСУ: допомога в Осередку СУМА та Українознавчій Школі, ширення доброго українського імені плляхом влаштування виставок народного мистецтва, листування з сенаторами і конгресменами в обороні національних і людських прав українського народу, затіснення зв'язків з передовими американськими діячами, для яких не чужі поняття свободи і справедливості в світі, у спільній боротьбі проти комуністичної агресії диктатури.

Першим головою Відділу ОЖ ОЧСУ в Палатайні була подруга Олександра Коцко, в 1969-70 рр.

У 1978 р. Управу діяльного Відділу ОЖ ОЧСУ в Палатайні очолювала подр. Євгенія Васюнець.

(Зацікавлених відсилаємо до пропам'ятної книги, опублікованої ГУ ОЖ ОЧСУ в Нью Йорку з нагоди 10-річчя діяльності ОЖ ОЧСУ, що вийшла наприкінці 1978 р.).

*

ВІДДІЛ ТОВАРИСТВА КОЛ. ВОЯКІВ УПА

Як у кожному великому місті світу, так і в американському промисловому велетні Чікаго — можна все знайти і можна все згубити. Але національно вироблена і загартована в змаганнях із несприятливими обставинами українська людина не розгубиться ніде. Не розгубились тут і вояки та старшини Армії Героїв — Української Повстанської Армії, яка під командуванням ген.-хор. Т.

Чупринки-Шухевича боролась проти брунатного й червоного окупантів України і впродовж 10 років, довго по закінченні Другої світової війни збройно утверджувала ніколи не відкликаний державотворчий Акт з 30 червня 1941 р. у Львові. Як знаємо, той Акт був проголошений з ініціативи Резолюційної ОУН під проводом сл. п. Степана Бандери, не лише проти волі Москви, а й проти волі Берліну.

Люди, які уміли серед найважчих обставин бути від важними й карними добровільними оборонцями національного права України, віднайшли себе й на американському континенті. Зокрема тут, у Чікаго, вони створили у серпні 1951 р. Відділ Товариства колишніх Вояків УПА. Хоча ми би сказали, що інші організації чи установи з новоприбулих українських політичних емігрантів були створені в Чікаго на кілька років раніше, і це правда. Але не забудьмо, що деякі друзі-упівці ще в 1947 р. пробивалися, на наказ Головного Командування, в рейдуючих відділах УПА на Захід, деякі ще мусіли філіковуватися від комуністичних раг, а деято мав і труднощі з переселенням із Зах. Німеччини та Австрії до ЗСА (на Заході не всі розуміли вояків, які ціною власного життя захищали не лише права України, а й західні поняття свободи, державності, культури, віри і цивілізації).

Ініціаторами заснування Чікагівського Відділу Т-ва кол. вояків УПА були друзі: Б. Галаган, І. Гарва, І. Горайський, А. Гриценко, О. Галан, подруга Надія Голяш, інж. Степан Голяш, Г. Іванченко, М. Повідайло, В. Тюн. З прибуттям нових людей із Європи Відділ зрос до 28 осіб, у тому декілька членів з-поза Чікаго та зі стейту Вісконсин, а один вояк живе в Колорадо. І. Горайський став першим головою Відділу і був ним впродовж 4 рр., у різних каденціях. Згодом головою був сл. п. Михайло Федак — 4 рр., інж. Р. Бігун — 2 рр., найдовше — ініціативний і активний інж. Степан Голяш, бо вже провадив Відділом 16 літ. З 1977 р. Управу Відділу очолив Іван Гарва.

Інж. С. Голяш, крім обов'язку постійного представника до Головної Управи Товариства кол. Вояків УПА, веде при ГУ Філателістичний Відділ. Початки упівських філателістичних і пропам'ятних видань при Головній Управі дав д-р Богдан Гук-Скала. У Чікаго завжди друкувались пропам'ятні поштові значки-наліпки, конверти, випускались жетони, стяжки та ін. для відзначування важливих річниць УПА або Українських Збройних Сил. Відділ виконує й ін. важливі доручення ГУ. Так, напр., видав книжку воїна і поета сл. п. Василя Лагодюка-Хмеля „Українське Полісся“.

Відділ спершу сам відзначав Свято УПА, річниці героїчної смерті Голови Командира Т. Чупринки, а згодом з ін. організаціями Українського Визвольного Фронту в Чікаго чи, спільно із громадою, відзначав імпрезами всіх Героїв України.

Як у минулому, так і тепер Відділ провадить харитативно-допомігову діяльність. Шляхом щорічних фестивів та збирки на Коляду й ін. пожертв, зібрані фонди Відділ висилає воякам-інвалідам, потребуючим, або вдовам

по вояках УПА в Європі та за залізною заслоною. Скромні пакунки й гроши пересилуються звичайно на Різдво й Великдень потребуючим Побратимам по ідеї і зброй. На жаль, запотребування велике, а фондів замало, і окремі члени Відділу Т-ва кол. Вояків УПА самі щедро жертвують значні суми, щоб таки виконати моральний обов'язок супроти знедолення братів і сестер чи обездолених родин Вояків УПА, переслідуваних і упосліджуватих по той бік барикад.

Відділ був ініціатором створення в Чікаго Міжкомбантського Комітету, до якого ввійшли всі комбатантські орг-ції міста. Комітет діє роки, на зміну з побратимом Кашубою, очолював інж. С. Голяш. Українське воїнство завжди виступало і виступає, як організуючий чинник. Ще до створення Відділу УККА в Чікаго, напр., члени Відділу кол. Вояків УПА влаштовували спільно з Ліги АУП листопадові академії та ін. свята загально-громадського значення. Відділ входить в систему Організації Українського Фронту, бере активну участь у всіх суспільно-громадських імпрезах на терені метрополітального Чікаго.

Колишні вояки і старшини УПА і в далекому запіллі, за понад 4,000 миль від рідної України, залишилися вояками Нескореної України, поширюючи українське ім'я та українську правду в Америці і так сприяючи визвольним змаганням Української Нації. Люди з легенди, як з любов'ю прийнято називати Героїв УПА, і серед цілком нових обставин не відступили від Присяги перед Богом і Україною. І ті відступлять.

* * *

Управа Відділу Товариства колишніх Вояків УПА в Чікаго, Ілл.: голова І. Гарвас, заступник С. Голяш, заступник В. Савчак, секретар М. Стасюк, скарбник І. Горайський; Контрольна Комісія: Р. Бігун, П. Горалевський, О. Галан; Прапороносці — О. Левунь, В. Макарук. (1978 рік).

(
*)

СТАНІЦЯ АБН У ЧІКАГО

Антибільшевицький Бльок Народів був створений під час Другої світової війни на розтерзаній боями, палаючій землі України — у лісах Житомирщини восени 1943 р. Тоді на заклик Головного Командування УПА зібрались представники різних народів на першу міжнаціональну Конференцію, що й дала початок створенню АБН. До речі, учасників нарад охороняла спеціальна частина Революційної ОУН та відділ УПА, і коли — випадково чи не випадково — там з'явилось німецька воєнна частина, то з нею було зведено переможний бій, який дав упівцям багато амуніції.

Вже цей один приклад виявляє всю жалюгідність московсько-більшевицьких потуг виставляти перед світом АБН та його діячів спершу як нібито „вислужників фашістів“, а потім як нібито „вислужників Волл-стріту“... Щодо Волл-стріту, то саме Станіця АБН у Чікаго найкраще виявляє справжнє джерело фінансування великої і важливої праці АБН у світі, склерованої на ліквідацію, в першу чергу, в'язниці народів СССР. Зазначимо також,

що вже довгі роки Центральний Комітет АБН очолює останній Прем'єр вільного Уряду України з 1941 р. Достойний Ярослав Стецько — голова Проводу Революційної ОУН, яка ставить ставку лише на власні сили Нації і яка ніколи не користувалася в своїй діяльності чужими фондами: власну визволчу політику можна провадити лише за власні трудові гроші народу.

Станіця Антибільшевицького Бльоку Народів у Чікаго була створена в 1950 р., в плані розбудови діяльності АБН у вільних країнах світу (в ЗСА діє ПАБНА — Товариство Американських Прихильників АБН). Головою Станіці АБН незмінно з часу заснування є видатна громадсько-політична діячка, голова Об'єднання Жінок ОЧСУ п-ї мігр. Уляна Целевич.

Головне завдання Станіці АБН у Чікаго полягає з поширювання правдивих відомостей про боротьбу українського народу проти московського імперіалізму та комунізму серед американських громадян і провідників американського політичного життя, включно з Конгресом. На цім відтинку пророблено вже велетенську працю, хоча їй — кінця-краю не видно. Крім того, Управа Станіці налагодила й утримує ділові зв'язки з репрезентантами ін. національностей (етнічних груп) у метрополітальному Чікаго, які поділяють ідеї АБН. В такий спосіб охоплено 14 націй та провадиться з їх представниками кожночасна співпраця, як лише виринає те чи інше конкретне завдання. Станіця АБН є членом Міжнаціонального Комітету в Чікаго.

Серед усіх станіц і представництв та відділів АБН, здається, лише в Чікаго провадиться кожного року День АБН, з політичною і мистецькою різнонціональною частинами. Доход з цієї імпрези вибрана Управа Станіці відсилає до ЦК АБН у Мюнхені, для фінансової підтримки англомовного видання-місячника „АБН-Кореспонденці“ за редакцією члена ЦК АБН, видатної української діячки-дипломата п-ї мігр. Слави Стецько.

Влаштовувані Станіцею АБН імпрези назовні, з іншими національностями, батьківщини яких поневолені комунізмом (у тому й кубинцями), завжди мають поясні підтримки Організації УВФронту. Через Український Відділ у Комітеті Поневолених Народів Станіця АБН бере особливо активну, часто й провідну участь у відзначуваннях в Чікаго Тижня Поневолених Народів, спираючись на потреби цих народів у боротьбі з комуністичною диктатурою та на відповідний закон Американського Конгресу в справі Тижня Поневолених Народів, винесений за Президента ген. Д. Айзенгавера.

На початку грудня 1978 р. заходами Станіці АБН під керівництвом мігр. Уляни Целевич, при підтримці усіх Орг-цій УВФронту і патріотичного громадянства, відбулася в Домі СУМА, у великій презентативній залі велична імпреза — відзначення 35-ліття діяльності АБН. На цім святі промовляв дорогий гість із Європи дір. Юліан Заблоцький, а в кінці була цікава мистецька програма. Зібрані при тім фонди передано на видавничу діяльність Антибільшевицького Бльоку Народів.

Чікаго, осінь 1978 р.

ЧЕРЕЗ ОЩАДНІСТЬ ДО КРАЩОГО ЗАВТРА!

УКРАЇНСЬКА ЩАДНИЦЯ „ПЕВНІСТЬ“

Security Savings and Loan Assn.

ГОЛОВНІ БЮРА:

936 N. Western Avenue
Chicago, Ill. 60622
312-772-4500

ФІЛІЯ:

2166 Plum Grove Road
Rolling Meadows, Ill. 60008
312-991-9393

УРЯДОВІ ГОДИНИ:

Понеділок 9 — 3 по пол.	9:30 — 6 веч.
Вівторок 9 — 7 веч.	9:30 — 4 по пол.

У середу — зачинено

Четвер 9 — 3 по пол.	9:30 — 4 по пол.
П'ятниця 9 — 7 веч.	9:30 — 8 веч.
Субота 9 — 1 по пол.	9:30 — 12:30 по пол.

- Платимо найвищі відсотки, дозволені законом, на всіх родах ощадностей, нараховувані щоденно й виплачувані квартально.
- В „Певності“ одержуєте відсотки від відсотків.
- Сертифікати 5 $\frac{3}{4}$ % — 8%, залежно від часу й суми, на які їх вкладається.
- „Певність“ дає повну фінансову обслугу, на яку дозволяє закон.
- Богнетривалі скриньки для перевозування цінних речей.
- Простора площа для паркування авт.

ЩАДІТЬ В УКРАЇНСЬКІЙ ЩАДНИЦІ „ПЕВНІСТЬ“ — НАЙБІЛЬШІ
УКРАЇНСЬКІ ФІНАНСОВІ УСТАНОВІ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ.
ВСІ ЩАДНИЧІ КОНТА ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ДО ВИСОТИ 40 ТИСЯЧ ДОЛЯРІВ.

**ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА
КООПЕРАТИВА СУМА
В ЙОНКЕРСІ, Н. Й.**

ВИДАЄ ПОЗИЧКИ СВОЇМ ЧЛЕНАМ ТА
ОРГАНІЗАЦІЯМ; СЛУЖИТЬ: ДОБРИМ І
ДЕШЕВИМ КРЕДИТОМ, ГРОШОВИМИ
ЧЕКАМИ; УДІЛЯЄ НАЙДЕШЕВШІЙ
КРЕДИТ НА АВТА, МОРТГЕДЖІ,
ремонт домів, меблі, шпитальні рахунки,
вакації, весілля та інші цілі.
СПЕЦІЯЛЬНИЙ КРЕДИТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ
Майно кожного вкладчика чи позичкодавця
забезпечене.

Приймає ощадності і платить 6½ % дивіденди

Безплатне забезпечення ощадностей

Безплатне життєве забезпечення
до 2,000 дол.

Адреса:

SUMA (YONKERS)
FEDERAL CREDIT UNION

301 Palisade Ave. Yonkers, N. Y. 10703
Tel.: 914-965-8560

СТЕЙТОВА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

“БУДУЧНІСТЬ”

У ДЕТРОЙТІ

СЛУЖИТЬ СВОЇМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗА-
ЦІЯМ ДЕШЕВИМ І ВИГІДНИМ КРЕДИТОМ.
НИЗЬКОВІДСОТКОВІ ПОЗИЧКИ НА АВТА,
ДОМИ, НАПРАВУ ДОМІВ, МЕБЛІ, ВАКАЦІЇ,
ШПИТАЛЬНІ РАХУНКИ І Т. П. ПОЗИЧКИ
(КРИМ МОРТГЕДЖОВИХ) ЗАБЕЗПЕЧЕНІ
ДО 10,000 ДОЛ. БЕЗПЛАТНО ДЛЯ ПОЗИЧ-
КОДАВЦЯ. ВІД ВКЛАДІВ ПЛАТИТЬ 5¼ %
ДИВІДЕНДИ.

Вкладчики мають безкоштовне життєве
забезпечення до висоти 2,000 дол.

Ощадності забезпечені до всякої висоти.

FUTURE CREDIT UNION OF DETROIT

4641 Martin Ave., Detroit, Mich.
3011 Caniff, Hamtramck, Mich. 48212
Tel.: 843-5411

Панько Незабудъко

ОСЛЯЧА ВПЕРТІСТЬ

(Фейлетон)

Осел одержав від матері-природи таку вдачу, що часто ті сіло, ті впalo — спретъся й не ступить і кроку вперед, хоч бийте його, забийте. Таку вдачу мають не лише осли, але й люди також. Таких людей окреслюється, як модей з ослячою впертістю. Їх зустрінете серед кожного народу в усіх його суспільних верствах, від простолюдля аж до найвищих сфер еліти. У нас, українців, найбільше цю ослячу впертість виявляє частина мельниківців, які й досі не спростували своїх фальшивих обвинувачень у „братовбивстві“ на бандерівців, хоч давно вже відомі факти, хто був дійсним спричинником житомирської трагедії в 1941 р.

Знаменито цю ослячу впертість демонструє й даліше старенький редактор „Енциклопедії Українознавства“ та всі ці недотепні його співробітники, які й даліше так зв. УССР називають правопою пересміницею УНР, або які пописували купу пісенітниць про СУМ і СВУ.

Прекрасно засвоїв собі ослячу прикмету нещастий Могікан українського соціалістичного племени, який і досі пробує виливати на ОУН різні препас-кудства.

Непогано засвоїв собі її один з наших науковців та його однодумці, які завзялися накинути нам сьогоднішній підсоветський псевдоукраїнський „київський“ правопис.

Можна б ще довго вичислювати факти цієї ослячої впертості серед українців, але в фейлетоні замало на це місця.

Серед американських різних діячів та кіл, особливо тих, які пов'язані з політикою, добре також прийнялася ця осляча впертість. За браком місця подамо лише деякі її факти, що торкаються проблем визволення України чи інших поневолених країн.

Кеннан твердив, що Україна, це „російська Пенсильванія“.

Раск відмовив вузалі Україні права на самостійність.

Кіссіндженер павіть „і не знає“, що десь існує якась Україна...

Сонненфілд перестерігав, що визнання самостійності за Україною ї іншими поневоленими Москвою народами означало б „порушення рівноваги“ сил на

сході Європи і пхнуло б східно-европейські нації до взаємної різні...

А ось недавно тойоркський журнал „Вол Стріт Джорнал“ порівняв Україну і Курдистан до конфедерації південних стейтів Америки, які за президентури Лінкольна хотіли відірватись від ЗСА.

Як бачимо, багато американців відносно України й інших поневолених націй нічого не навчилися. На перешкоді тому стоять їхня осляча впертість у демонстрації своєї політичної неграмотності.

На наше щастя, майбутня державна незалежність України, яка гряде безумовно, не залежатиме ні від кенненів-расків-кіссіндженерів-сонненфілдів чи різних журналів типу „Вол Стріт Джорнал“-у, а від подавлюючої більшості наших політичних угрупувань, які беззастережно стоять на самостійницьких позиціях, від співпраці жіж низи і вияву повноцінної волі всього нашого народу.

ЯК ХТО ІНФОРМУЄ...

У Канадійському Інституті Українських Студій в Едмонтоні виходить журнал під заг. „Журнал Вищих Українознавчих Студій“. У ч. 6 того видання п-і Христина Воробець пише про славнозвісну книжку д-ра Магочі, який вигадав у Підкарпатській Україні другу, „русинську“ націю... На ту книжку було багато негативних відгуків в українській пресі.

Однак, у листку „Новини з українського Гарварду“ з вересня 1979 р. читаємо таке самохвалство: „У відділі рецензій Христина Воробець подала широкий огляд книжки д-ра П. Магочого про „Творення національної ідентичності: Підкарпатська Русь, 1848-1948“. Досі віднотовано понад 30 прихильних рецензій на ту 640-сторінкову книгу“.

125-ЛІТТЯ НАРОДЖЕННЯ ВЕЛИКОЇ АКТОРКИ

Поточна українська преса за кордоном мовчкі пройшла повз ювілейний рік великої акторки Марії Заньковецької, уродженої Адасовської.

Дебютувала у жовтні 1882 р. у першій виставі найпершого професійного українського театру М. Кропивницького. Визначилася у головних ролях в „Наймичі“, „Лімерівні“, „Безталанній“, Оксани в „Доки сонце зійде“ та ін.

У 1922 р. востаннє виступила на сцені, вже в так зв. УССР — і відмовилась більше виступати.